

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA ZDRAVOTNICKÝCH STUDIÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2021

Nikola Švubová

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií

Mezigenerační vztahy – vztah prarodičů k vnoučatům

Nikola Švubová

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií
Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Nikola Švubová**
Osobní číslo: **Z18177**
Studijní program: **B5341 Ošetrovatelství**
Studijní obor: **Všeobecná sestra**
Téma práce: **Mezigenerační vztahy – vztah prarodičů k vnoučatům**
Zadávající katedra: **Katedra ošetrovatelství**

Zásady pro vypracování

1. Studium literatury, sběr informací a popis současného stavu řešené problematiky.
2. Stanovení cílů a metodiky práce.
3. Příprava a realizace průzkumného šetření dle stanovené metodiky.
4. Analýza a interpretace získaných dat.
5. Zhodnocení výsledků práce.

Rozsah pracovní zprávy: **35 stran**
Rozsah grafických prací: **dle doporučení vedoucího**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. BLATNÝ, Marek, ed. *Psychologie celoživotního učení*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. 290 s. ISBN 978-80-246-3462-3.
2. ČEVELA, Rostislav, KALVACH, Zdeněk a ČELEDOVÁ, Libuše. *Sociální gerontologie: úvod do problematiky*. Praha: Grada, 2012, 264 s. ISBN 978-80-247-3901-4.
3. HOLCZEROVÁ, Vladimíra a Dagmar DVOŘÁČKOVÁ. *Volnočasové aktivity pro seniory*. Praha: Grada, 2013. 100 s. ISBN 978-80-247-4697-5.
4. JERÁBEK, Hynek. *Mezigenerační solidarita v péči o seniory*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2013. 317 s. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-117-6.
5. SAK, Petr a Karolína KOLESÁROVÁ. *Sociologie stáří a seniorů*. Praha: Grada, 2012. 232 s. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3850-5.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Vlastimila Semencová**
Katedra ošetrovatelství

Datum zadání bakalářské práce: **2. prosince 2019**
Termín odevzdání bakalářské práce: **6. května 2021**

LS.

doc. Ing. Jana Holá, Ph.D. v.r.
děkanka

Mgr. Michal Kopecký v.r.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 12. března 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA

Prohlašuji:

Práci s názvem Mezigenerační vztahy – vztah prarodičů k vnučatům jsem vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 15. 06. 2021

Nikola Švubová v. r.

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji především Mgr. Vlastimile Semencové za odborné vedení práce, za její čas, cenné rady a věcné připomínky, které mi pomohly při zpracování této práce. Taktéž děkuji všem respondentům, za jejich ochotu a čas, který mi věnovali.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá problematikou mezigeneračních vztahů, konkrétněji rozebírá vztahy mezi prarodiči a vnoučaty. Práce je rozdělena na teoretickou a průzkumnou část. Teoretická část se věnuje pojmům jako je rodina, mezigenerační vztahy a zralost pro prarodičovskou roli. Průzkumná část je realizována kvantitativním šetřením prostřednictvím dotazníku vlastní tvorby.

KLÍČOVÁ SLOVA

mezigenerační vztahy, prarodiče, vnoučata, rodina, solidarita

TITLE

Intergenerational relationships - relations of grandparents to their grandchildren

ANNOTATION

Bachelor thesis is focused on issue of intergenerational relationships, more specifically discusses relations between grandparents and grandchildren. The thesis is divided into theoretical part and exploratory part. The theoretical part deal with concepts such as old family, intergenerational relationships and ripeness for a grandparent role. The exploratory part is realized by a quantitative investigation through a self-creation questionnaire.

KEYWORDS

intergenerational relationships, grandparents, grandchildren, family, solidarity

OBSAH

Úvod.....	11
Cíle práce	12
I. TEORETICKÁ ČÁST	13
1 Rodina.....	13
1.1 Typologie rodiny	14
1.2 Funkce rodiny.....	15
2 Mezigenerační vztahy	16
2.1 Pozice prarodiče v rodině.....	17
2.2 Mezigenerační solidarita	18
2.2.1 Modely sociální podpory a prvky mezigenerační solidarity.....	19
2.3 Mezigenerační konflikt	19
3 Zralost pro prarodičovskou roli	20
3.1 Prarodičovská role.....	20
3.1.1 Znaky prarodičovské role	21
3.1.2 Faktory ovlivňující připravenost k prarodičovské roli	22
3.2 Proměna prarodičovské role.....	22
3.3 Typologie prarodičů.....	23
II. PRŮZKUMNÁ ČÁST	25
4 Průzkumné otázky.....	25
5 Metodika průzkumu	26
5.1 Zpracování dotazníku.....	26
5.2 Charakteristika výzkumného vzorku.....	26
5.3 Pilotní šetření	27
5.4 Průběh výzkumu.....	27
5.5 Vyhodnocení dat	27
6 Prezentace výsledků.....	28

7	Diskuze	48
8	Závěr	54
9	Použitá literatura	56
9.1	Tištěné zdroje	56
9.2	Elektronické zdroje	59
9.3	Bakalářské práce	60
10	Přílohy.....	61

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 - Graf znázorňující pohlaví respondentů	28
Obrázek 2 - Graf znázorňující věk respondentů	29
Obrázek 3 - Graf znázorňující počet vnuček	30
Obrázek 4 - Graf znázorňující počet vnuků	31
Obrázek 5 - Graf znázorňující sdílení domácnosti	32
Obrázek 6 - Graf znázorňující vzdálenost bydliště vnučat a prarodičů	33
Obrázek 7 - Graf znázorňující způsob kontaktu	34
Obrázek 8 - Graf znázorňující spokojenost s formou častější komunikace	35
Obrázek 9 - Graf znázorňující četnost kontaktu	36
Obrázek 10 - Graf znázorňující spokojenost s četností kontaktu	37
Obrázek 11 - Graf znázorňující původce navazování kontaktu	38
Obrázek 12 - Graf znázorňující vztah mezi vnučaty a prarodiči	40
Obrázek 13 - Graf znázorňující, zda si prarodiče více rozumí s vnučaty stejného pohlaví....	41
Obrázek 14 - Graf znázorňující spokojenost prarodičů se vztahem k vnučatům	43
Obrázek 15 - Graf znázorňující důvody nespokojenosti se vztahem	44
Obrázek 16 - Graf znázorňující konflikty	45
Obrázek 17 - Graf znázorňující důvody vzniku konfliktů	46
Obrázek 18 - Graf znázorňující původce konfliktu	47

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

a kol.	a kolektiv
č.	číslo
ČR	Česká republika
s.	strana
tzv.	takzvaně

ÚVOD

Pro člověka je zcela přirozené mít potřebu patřit do nějaké skupiny, kdy může vytvářet a budovat vztahy s dalšími lidmi. Nejzákladnější součástí společnosti je rodina. Ta je pro nás jedno z nejdůležitějších prostředí. Vyrůstáme v ní a učíme se všemu, co potřebujeme do života. Dává nám hodnoty, tradice, zvyky a další. V rodině je několik vzájemně propletených vztahů, které jsou propojeny mnoha vazbami (Laca, 2013, s. 9-11).

Vztah mezi prarodiči a vnoučaty je ojedinělý a bývá často pozitivní. Ve funkční rodině prarodiče pomáhají vychovávat svá vnoučata. Samozřejmě že existují mezi nimi výjimky. Ne všichni prarodiče totiž mají kladný vztah se svými vnoučaty. Někteří je ani nemohou vidět vyrůstat. Dále z hlediska socializace rozšiřují prarodiče pro dítě povědomí o sociálním okolí (Laca, 2013, s. 9-11).

V době přechodu od rodičovství k prarodičovství mohou nastat problémy, pokud rodiče vstupují do nové životní fáze nepřipraveni. Prarodičovství totiž může nastat nečekaně, třeba i v nesprávnou chvíli. Jedinec se na ni může připravit přehodnocením svých priorit a zidentifikovat se se svou novou rolí v rodině. Pravděpodobnost, že se pak dostane do neshod s jinými rolemi, se snižuje (Rabušicová a kol., 2011, s. 139).

Bakalářská práce se zaměřuje na mezigenerační vztahy. Toto téma bylo zvoleno z důvodu zájmu o mezigenerační a celkově i o mezilidské vztahy. Hlavním cílem je popsat vztah mezi prarodiči a jejich vnoučaty. K vyhodnocení bylo potřeba stanovení tří dílčích cílů. První se zaměřuje na faktory, které ovlivňují vztah mezi prarodiči a vnoučaty. Druhý zhodnocuje nejčastější konflikty, které mezi nimi vznikají a z jakého důvodu nastaly. Třetí dílčí cíl má za úkol zjistit rozdíl v komunikaci u prarodičů žijících společně s vnoučaty a prarodičů žijících mimo vnoučata.

Práce se dělí na dvě části. V teoretické jsou rozebrány základní pojmy související s tématem. Rozděluje se na tři hlavní kapitoly. První popisuje rodinu, její rozdělení a funkce. Druhá rozebírá mezigenerační vztahy a v poslední je vylíčena zralost pro prarodičovskou roli. V průzkumné části je popsán postup při realizování dotazníku vlastní tvorby, sběr dat a vyhodnocení výsledků. Dále je v ní obsažena diskuze, ve které jsou rozebrány jednotlivé průzkumné otázky. V závěru jsou pak vyhodnoceny dílčí cíle.

CÍLE PRÁCE

HLAVNÍ CÍL

Popsat vztah prarodičů k vnoučatům.

DÍLČÍ CÍLE

- 1) Zjistit faktory ovlivňující vztah prarodičů k vnoučatům.
- 2) Zhodnotit nejčastější konflikty prarodičů s vnoučaty.
- 3) Zjistit rozdíly v komunikaci prarodičů s vnoučaty, kteří s nimi nebydlí ve společné domácnosti.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Rodina

„Rodina je jednou z nevyhnutelných podmínek štěstí.“

Lev Nikolajevič Tolstoj (Cajthamlová, 2017, s. 283)

Janiková definuje rodinu jako základní společenskou skupinu o nejrůznější velikosti. Pokud členové rodiny žijí pospolu, jejich vztah se neustále vyvíjí a je mnohem důvěrnější než u členů rodin, kteří nesdílí společnou domácnost. Ačkoliv jsou vztahy mezi členy, kteří žijí spolu, důvěrnější, mohou se zde nacházet jak konflikty, tak i společné zájmy. Rodina naučí dítě komplexním základům. Dochází zde k primární socializaci, což je začlenění dítěte do společnosti. Proto je pro dítě rodina tak důležitá. Na výchovu jedince má opravdu velký vliv (Janiková, 2012, s. 3). Funkční rodina je modelem společnosti, se kterým se dítě seznamuje jako první. Dále je důležitá pro zachování lidstva. Po narození dítěte je to první prostředí, které poznává. Dostává se mu všech základních potřeb, ale také se učí základy sociálního chování a osvojuje si morální, etické, politické a pracovní představy (Kunhartová a kol., 2017, s. 10).

Rodina je spojena manželským svazkem, pokrevními pouty, popřípadě adopcí. Mezi základní znaky patří společné trvalé soužití členů rodiny a jejich spolupráce mezi sebou, přičemž jednou z nejdůležitějších úloh je výživa a výchova dětí (Špaňhelová, 2010, s. 11). Rodina se v průběhu historie různě proměňovala. Dnešní se liší od toho, jak vypadala v minulosti. I přes všechny změny stále zůstává jako základní kámen reprodukční a výchovná funkce. Rodina představuje pro dítě formu bezpečí, kdy rodiče jsou pro něho vzorem. Mění se postavení ženy a muže ve společnosti. Také nastávají změny v pohledu na rozvodovost, která se zvyšuje. (Čevela, 2015, s. 38).

Colin Rosser a Christopher Harris popisují ve své studii to, že základní jednotkou příbuzenstva je svazek, který vzniká mezi generacemi po sňatku dětí. Tento koncept pojmenovali jako core family. Ten je tvořen dvěma rodinami prarodičů, jejich dětí, které se spojily sňatkem, a také vnoučaty. Později je tento název změněn na T-core (Možný, 2008, s. 60). Podoba rodiny, jak ji dnes známe, se postupem času vyvinula a z klanu se stala příbuzenská rodina (Klevetová, 2017, s. 86). Vývoj rodiny ale stále pokračuje. Od konce druhé světové války byl zaznamenán nárůst rozvodů. Z toho vyplývá, že manželský svazek není stabilní jako dříve. Z důvodu poklesu porodnosti se v dnešních domácnostech většinou vyskytuje jeden nebo dva potomci. Také se

čím dál více rodí nemanželské děti. Můžeme pozorovat, že se postupně vytrácí vícegenerační soužití (Výrost a kol., 2019, s. 479).

Základní jádro rodiny tvoří rodiče a jejich děti. Rozšířená rodina zahrnuje i další příbuzné, převážně prarodiče. Ne všichni prarodiče mohou nebo chtějí bydlet se svými dětmi a vnučaty. V takových případech může nastat to, že se s rodinou nemusí vídat tak často, jak by si představovali. Kontakt se snižuje a prarodič tak může pocítit osamělost. Vzájemná podpora členů rodiny zlepšuje psychický stav každého z nich (Sýkorová, 2016, s. 30-31; Tomeš, Šámalová, 2017, s. 91-92).

1.1 Typologie rodiny

Rodina se rozlišuje z hlediska složení:

- Nukleární rodina, kde jsou jedinci ze dvou odlišných generací. Tudiž rodiče a jejich vlastní či adaptovaní potomci. V nukleární rodině dále rozlišujeme rodinu úplnou, kde jsou přítomni oba rodiče. Pokud je v rodině přítomen jen jeden z rodičů, jedná se o rodinu neúplnou. Dále se nukleární rodina dělí na orientační a rozmnožovací. V orientační rodině má jedinec roli dítěte. Tudiž se do ní narodil. Zatímco v rozmnožovací rodině má jedinec roli rodiče. Chce si založit vlastní rodinu.
- V rozšířené rodině se nachází více jak dvě generace. Tudiž pospolu žijí rodiče, jejich potomci a poté nejčastěji prarodiče nebo jiní rodinní příslušníci.
- Kromě těchto dvou základních typů existuje další dělení, které se v České republice nenachází, a to polygamní a polyandrická rodina, kde jedinec má více jak jednoho manželského partnera. Toto dělení se využívá například v islámských státech (Laca, 2013, s. 19-20).

Šafránková (2011, s. 199) dále dělí rodinu z několika dalších hledisek. Z pohledu výchovného stylu se rozlišuje na autokratický, liberální a sociálně integrační. Jsou-li v rodině přítomni oba rodiče s potomky, hovoříme o úplné rodině. Pokud však jeden z rodičů chybí, jedná se o rodinu neúplnou. Také rozlišujeme rodinu doplněnou, kdy je v rodině přítomný nevlastní rodič či dítě. Další dělení rodiny může být:

z hlediska autority:

- patriarchální – v rodině je dominantní muž
- matriarchální – v rodině je dominantní žena

- rovnoprávní – oba z rodičů jsou si rovnocenní

z hlediska funkčnosti:

- funkční – všechny funkce, které rodina má, jsou plněny
- dysfunkční – jen některé funkce nejsou dostatečně plněny
- nefunkční – nefungující rodina (afunkční)

1.2 Funkce rodiny

Rodina patří mezi nejstarší sociální útvar vytvořený člověkem. Lze ji najít v nejrůznějších formách v každé kultuře. Každá rodina by měla plnit určité funkce. Tyto funkce se vlivem vývoje společnosti pozměnily. Některé ztratily na důležitosti. To, co bylo pro rodinu důležité dříve, dnes už není. Postupně se vytratily funkce náboženské, politické a vojenské. Nejdůležitějšími členy pro plnění všech níže uvedených funkcí jsou rodiče. Pokud tomu tak není, měli by se zbylí členové zabývat tím, aby funkce rodiny zůstala v nejvyšší možné kvalitě (Kunhartová a kol., 2017, s. 17).

Rodina má několik základních funkcí. Do těch patří:

- Biologicko-reprodukční – plní rozmnožovací funkci, kdy se pár snaží o zplození jejich potomka/potomků a zajistit tak vývoj rodové linie.
- Emocionální – učí dítě, jak správně pochopit a vyjadřovat emoce.
- Ekonomicko-zabezpečovací – snaží se zaopatřit rodinu stálým přísunem potravin, zajišťuje oblečení, zdravotní péči nebo místo a způsob bydlení.
- Socializačně-výchovná – vychovává dítě a připravuje ho na fungování mezi svými vrstevníky a poté ve společnosti dospělých. Tato funkce je důležitá hlavně v období předškolního věku (Špaňhelová, 2010, s. 12).

Čevela (2015, s. 38) přidává mezi další funkce rodiny rekreaci, relaxaci a zábavu.

Nejsou-li uspokojovány některé potřeby nebo nejsou uspokojovány potřeby všech členů, jedná se o dysfunkční rodinu. Při dlouhodobém neuspokojování některých potřeb může dojít k psychické deprivaci. Ta se projevuje u každého jedince odlišně. Kunhartová popisuje názor Mlčáka a Jamiolkowskiho na to, kdo patří do dysfunkční rodiny. Podle Mlčáka (1996) do ní patří jeden rodič bez druhého partnera, který se stará o rodinu zcela sám. Naopak Jamiolkowski (1998) tvrdí, že pokud jsou v rodině plněny všechny funkce, i když se o potomky stará jen jeden rodič či nevlastní rodiče, pořád tato rodina patří do zcela fungující rodiny (Kunhartová a kol., 2017, s. 19).

Pokud rodina neplní všechny funkce, které má plnit, vzniká v důsledku toho dysfunkce. Dysfunkční rodina tak působí na rodinné prostředí (Jandourek, 2012, s. 64-65). Pokud se tak stává, ovlivňuje tím dítě, které v něm žije. Nemusí pak docházet k psychosociálnímu rozvoji dítěte. Mohou se tak objevovat projevy tzv. rizikového chování (Tománek, 2015, s. 15).

2 Mezigenerační vztahy

Společnost je tvořena skupinami lidí různého věku. Všichni tito příslušníci různých generací spolu vytvářejí mezigenerační vztahy. S rostoucím oddělováním různých věkových skupin dochází ke snižování rozvoje těchto vztahů. Zároveň se zvyšujícím se podílem seniorů v populaci vzrůstají obavy o to, jaké mohou nastat důsledky tohoto demografického stárnutí. Nastávají starosti z důvodů finančních nákladů o nemocné a nesoběstačné seniory a možnosti zajištění zdravotní a sociální péče. Kvůli těmto okolnostem vzniká potřeba zajímat se o problematiku generací. V dnešní společnosti se na stáří pohlíží negativně, a i proto vzrůstají obavy ze stárnutí (Georgi a kol., 2014, s. 265-266).

Prarodiče vždycky měli v rodině významnou roli, jejich pozice nespočívá pouze v opatrování a pečování o vnoučata, ale mají podíl i na vedení domácnosti. I přes poskytování podpory svým dětem a zároveň pomáháním svým rodičům, podstupují dvojitou zátěž (Čevela a kol., 2012, s. 92). Vztah mezi prarodiči a vnoučaty se postupně buduje. Vliv prarodičů na dítě vzrůstá, pokud dají najevo zájem a mají na něho čas. Prarodiče tak získávají důvěru a pocit užitečnosti. Vztah mezi nimi je celkově pozitivní, ale také se zde mohou vyskytovat jisté konflikty (Janiš, Skopalová, 2016, s. 103).

Mezi faktory, které ovlivňují vztah mezi prarodiči a vnoučaty jsou především vzdálenost bydliště a intenzita kontaktu. Nad těmito faktory, ale kolikrát nemá prarodič kontrolu, pokud nežije ve společné domácnosti s vnoučaty. Další velkou roli hraje zdravotní a finanční stav prarodičů. Ti, kteří jsou zdraví a finančně schopní si mohou dovolit náklady na časté výlety za vnoučaty. Pokud si to však nemohou dovolit, v této době existují technologie, které jim komunikaci na dálku usnadní. Další překážka, která může nastat, je rozvod rodičů. Ten může mít vliv na kontakt mezi vnoučaty a prarodiči. Vzhledem k tomu, že ženy dostávají častěji děti do péče, mohou mít prarodiče z matčiny strany po rozvodu častější kontakt s vnoučaty než prarodiče z otcovy strany (Laca, 2013, s. 67-69). Také jeden z nejběžnějších faktorů, které ovlivňují vztah mezi vnoučaty a prarodiči, jsou samotní rodiče dítěte. Finální podoba vztahu vnoučat a prarodičů je totiž jimi řízena (Vágnerová, 2007, s. 384).

Prarodiče poskytují společnost a emocionální podporu, pokud se v rodině vyskytují problémy. Zejména pro děti není snadné najít někoho, komu by se mohly svěřit se svými starostmi. Obzvláště když je rodič příčinou jejich stresu. V takových případech by měl být prarodič důvěryhodnou osobou pro své vnouče, které u něho hledá bezpečné útočiště. Prarodiče vnoučatům také pomáhají lépe porozumět rodinným vztahům a učí je si jich vážit. Vztahy v rodině jsou jedním z nejdůležitějších aspektů. Mezi prarodiči a vnoučaty je opravdu zvláštní pouto. Obě strany si navzájem ukazují různé názory. Mladší generace může ukázat nové pohledy na svět z jejich perspektivy. Na druhou stranu prarodiče mohou něco předat ze svých cenných zkušeností. Obě skupiny hrají důležitou roli v životě toho druhého. Nedostatek komunikace může být frustrující. Je důležité mít v rodině někoho, komu se můžeme svěřit a promluvit si s ním bez ohledu na to, v jaké vzdálenosti se nachází (Adcox, 2020).

2.1 Pozice prarodiče v rodině

Každý člověk hraje v životě nějakou roli, která souvisí s jeho pozicí ve skupině nebo společnosti. Během života těchto rolí značně přibývá. Tento pojem většinou chápeme jako určitou pozici, od které můžeme něco čekat. S touto rolí se můžeme nebo nemusíme ztotožnit. Postupně člověk přebírá roli dítěte, rodiče, prarodiče nebo také dokonce praprarodiče. Očekává se tedy, že jedinec zastane roli, kterou má, a bude se podle toho chovat (Novotná, Kyselá, 2019, s. 114). Důležitá je i kvalita a intenzita vztahů. Geografická blízkost významně ovlivňuje mezigenerační vztahy a výpomoc (Hamplová, 2006, s. 204).

Role prarodičů je nenahraditelná. Senioři jsou pozitivně naplňováni přítomností vnoučat. Prarodiče díky vnoučatům získávají pocit, že nejsou přítěží a mohou tak pomoci s jejich výchovou. Naučit vnoučata novým dovednostem, vyprávění pohádek či vlastní životní zkušenosti obě strany sblíží (Suchá, Holmerová, 2019, s. 106).

Jak už bylo několikrát zmíněno, prarodiče mají na svá vnoučata velký vliv. Jejich role je nezastupitelná. Přinášejí do rodiny vřelý pocit a ovlivňují vnoučata, na která dohlížejí. Na druhou stranu jsou rádi, že to nemusí dělat s takovou povinností jako rodiče. Bydlení společně v rozšířené rodině, kde žije více generací, poskytuje výhody. Ať už se jedná o přebírání zkušeností nebo jen hlídání těch nejmenších, každá pomoc se vždy hodí. Pokud v domácnosti chybí prarodič, kontakt s vnoučaty se stává značně omezeným, avšak ne nutně méně kvalitním. (Špaňhelová, 2010, s. 28).

Roli prarodiče nemůže dotyčný nijak ovlivnit. Musí se jen rozhodnout, jestli ji bude plnit či nikoliv. V každé domácnosti se liší, ale většinou díky ní je vidět zlepšení společenských vztahů

v rodině. I přesto, že v životě máme několik rolí, z výzkumu v Sociologickém časopisu vyšlo, že 54 % respondentů považuje za nejdůležitější roli právě tu prarodičovskou. Mezi další důležité role patří například role rodičovská nebo manželská (Vidovičová a kol., 2015, s. 766-767). Pokud prarodič sdílí se svými vnoučaty společnou domácnost, dá se předpokládat, že patří do nejužšího rodinného kruhu. Zná tak návyky a zvyky všech členů rodiny. Pokud s nimi však nežije, neznamená to, že jejich vztah je nutně nekvalitní, ale stává se méně důvěrným (Brzáková Beksová, 2013, s. 45).

2.2 Mezigenerační solidarita

Už od nepaměti se ve společnosti vyskytují pocity sounáležitosti, potřeba společné obrany a vzájemné pomoci, i když se vždy neoznačovaly jako solidarita. Její definice je různá. Byla a je používána v jiném kontextu a s jiným obsahem (Tomeš, 2018, s. 23). Pojem solidarita se objevil už ve 14. století, vysvětloval hlediska sociálního života. Solidaritou se rozumí shoda a porozumění v názorech, hodnotách, postojích a přesvědčení. Pokud rodina není jednotná, jedná se o konflikt, tedy opak solidarity. Solidarita se ukazuje především chováním členů skupiny (Jeřábek, 2013, s. 18-23).

Solidarita se dále definuje jako určitý projev připravenosti pomoci ostatním lidem. Je to hodnota, která pomáhá udržovat důstojné životní podmínky a podporuje soudržnost společnosti. Jak už bylo výše zmíněno, je to výraz pro vzájemné lidské porozumění. Je považována za přirozený děj a povětšinou je oboustranná. Solidarita může existovat ve více formách. Může jít o ekonomickou, materiální nebo emocionální solidaritu. Emocionální solidarita nabývá neustále na významu a důležitosti pro všechny rodinné členy (Levická a kol., 2015, s. 8, 60).

Mezi šest modelů sjednocování rodiny spadá:

- sdružování
- citová spřízněnost
- shoda v názorech
- funkční spolupráce
- soulad norem
- sjednocování cílů (Jeřábek, 2013, s. 18-23)

2.2.1 Modely sociální podpory a prvky mezigenerační solidarity

Podle Hamplové existují 3 modely sociální podpory. První se nazývá hierarchický kompenzační model. Ten poukazuje na to, že poskytování podpory je utvářeno nadřazeností vztahu. Vazby mezi partnerem či dětmi jsou nejvýznamnější pro poskytování podpory. Druhý je model specifčnosti úkolu. Například úkoly, které vyžadují geografickou blízkost, bude vykonávat spíše jedinec, který je nejbližší. Model specifčnosti úkolu má tedy širší uplatnění než hierarchický kompenzační model, který předpokládá, že prvořadé vazby jsou nejvhodnější pro splnění všech úkolů. Model specifčnosti úkolu se řídí podle vhodnosti určitých vztahů. Třetí model specifčnosti funkce vztahu tvrdí, že vztahy jsou utvářeny v průběhu času a za určitých okolností. Pro někoho může být sourozenec vhodnější oporou za určitých okolností i přesto, že je partner přítomen. Zpochybňuje tak hierarchický kompenzační model, ze kterého vyplývá, že je nejvhodnější osoba pro podporu je partner (Hamplová, 2006, s. 206, 207).

Mezigenerační solidarita se člení do dvou určitých úrovní, mikroroviny a makroroviny. Mikrorovina se zaměřuje na solidaritu v rodinném prostředí, zatímco makrorovina se zaměřuje na solidaritu mezi generacemi ve společnosti (Levická a kol., 2015, s. 43).

2.3 Mezigenerační konflikt

Konflikt je určitým střetnutím protichůdných sil. Jeho zdroje se rozdělují na vnitřní a vnější spory. Přičemž vnější se nacházejí mimo jedince a vnitřní jsou v člověku samém. Dále se dělí podle počtu osob zúčastněných v konfliktu na intrapersonální (vnitřní konflikty, které se odehrávají uvnitř jedince) a interpersonální (odehrávají se mezi 2 a více jedinci) (Hartl a Hartlová, 2010, s. 261). Konflikt je nevyhnutelnou součástí života. Může nastat kdekoli a vyvolat ho kdokoli. Dochází k němu ve všech úrovních vzájemného působení lidí – v rodině, v práci, dokonce i v našem nitru. Nezáleží na pohlaví ani věku. Abychom mohli vyřešit konflikt, musíme pochopit v jaké rovině se odehrává. Rovina věcná se vyznačuje cílem, kterého chceme dosáhnout. Na metodě, jak cíle dosáhnout, se nemusíme shodnout. Takový konflikt lze vyřešit logickými argumenty, kterými můžeme vysvětlit danou situaci. V rovině vztahové se jedná hlavně o emoční stránku. V tomto případě záleží, kdo je náš protivník. Můžeme k dané osobě cítit sympatie, ale také odpor. Většina konfliktů se odehrává ve vztahové rovině, kde převládají právě pocity. Na obsahu nezáleží tolik jako na tom, s kým se neshodujeme. Důležité je hlavně neshody vyřešit. Podle toho, jak se řeší konflikt, můžeme účastníky rozdělit do dvou skupin, na iniciátora a odpůrce (Lahnerová, 2012, s. 52-67).

Iniciátor chce vyřešit konflikt, a tak vede k jeho řešení. Většinou se nejedná o osobu, která konflikt začala. Zatímco odpůrce si neuvědomuje konflikt ani jeho důsledky, ve většině případů to pro něj není důležité. Spoléhá se na lehké vítězství. Mezi hlavní prostředky, jak vyřešit daný konflikt, patří aktivní naslouchání, upřímný dialog a vyjednávání (Bednář, 2013, s. 99).

Po dosažení určitého věku vnoučete může vzniknout mezigenerační rozdíl. Je důležité, aby prarodič naslouchal a porozuměl vnoučatům, i když nemusí souhlasit s tím, co dělají. Prarodičům se často nelíbí trávení času nad moderními technologiemi a kvůli tomu vznikají i menší neshody. Neměli by pohrdat dnešní dobou, i když v ní nevyrostali (Uhlířová a kol., 2010, s. 34). Mezi mladší a starší generací se vždycky budou nacházet konflikty. Je to přirozený proces, který je nedílnou součástí komunikace. Ať už jde o nedorozumění nebo úmyslné vyvolání konfliktu, nejdůležitější věcí je jeho vyřešení (Bednář, 2013, s. 99).

Specifickým problémem ve vztahu mezi vnoučaty a prarodiči jsou nejčastěji neshody v hodnotách, názorech či postojích. Ty mladší generace považuje za neaktuální a nerespektuje je. Preferují spíše vlastní zkušenosti. Snadno tak může dojít ke generačnímu konfliktu (Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 165). Dále se mezigenerační konflikty řadí hned vedle manželských nebo partnerských neshod k nejčastějším mezilidským sporům. Generační konflikty často vznikají z předsudků, které lidé mezi sebou mají (Jirásková, 2005, s. 26).

3 Zralost pro prarodičovskou roli

Po vztahu rodičů a dětí je druhý nejdůležitější vztah mezi prarodiči a jejich vnoučaty. Každé dítě potřebuje v rodině jak mentální, tak i emocionální podporu, zatímco vyrůstá. Je přirozené, že děti vyhledávají na prvním místě své rodiče. Avšak nastávají situace, kdy rodič v rodině chybí nebo je jeho chování neadekvátní vůči dítěti. V tom případě dítě vyhledává a svěřuje se se svými problémy blízkému prarodiči. Prarodiče nejsou nápomocni jen vnoučatům, ale i rodině jako celku (Simpson, 2018).

3.1 Prarodičovská role

Pojmem společenské role se označuje souhrn očekávání společnosti, jak se má člověk chovat v určité společenské pozici. Status oproti tomu označuje místa, které jedinec zaujímá v sociální skupině na základě svých vlastností. Každý jedinec zaujímá tyto role a statusy podle toho, jakých sociálních skupin je sám členem (Lašek, 2011, s. 29).

Prarodičovskou roli může jedinec zastávat jak ve střední nebo pozdní dospělosti, tak i v důchodovém věku. Jejich role se mění podle oblasti kultury nebo podle zařazení do různých

etnických skupin. Vacínová uvádí, že existují tři základní významy role prarodičů. Jako první je zdroj biologického uspokojení a kontinuity. Dále má pro prarodiče význam emocionálního sebenaplnění a pocitu sounáležitosti. Avšak ne všichni si myslí o prarodičovské roli, že je nějak více významná. Pro některé tato role přináší pocit uspokojení, ale najdou se i tací, kteří se cítí spíše v nesnázích (Vacínová a kol., 2010, s. 127). Role prarodiče nese velký význam a má na jedince pozitivní vliv. Je to role, kterou člověk získává a na jejím vzniku nelze nic ovlivnit. Patří to k člověku jako jeho součást během stárnutí. S přibývajícím věkem se postupně mění i potřeby prarodiče. Už tak nezáleží na profesním růstu jako dříve, ale pozornost prarodiče se upíná více k vnoučeti. Prarodičovskou roli však nemusí hned každý přijmout. Někdy je situace v rodině taková, že jedinec má negativní postoj k roli prarodiče (Vágnerová, 2007, s. 281, 282).

Role prarodiče by měla být jasně oddělena od role rodiče. Prarodiče mají mnoho zkušeností, které mohou sdílet se svou rodinou. Jsou to vlastně takoví mentoři. Dále by měli zajišťovat pocit bezpečí, aby se vnoučata cítila milována. Je důležité být pro ně kdykoliv oporou nebo vzorem. Rodiče vždycky ocení jejich čas strávený hlídáním jejich ratolestí (Simpson, 2018). Období prarodičovství přináší řadu výhod, ale také i nevýhod. Při získání prarodičovské role si může jedinec uvědomit své vlastní stárnutí, ale zároveň je to ukazatel, který potvrzuje normalitu rodiny. Je to role, při které se nezhoršuje životní postavení prarodiče (Kelnarová, 2010, s. 114).

3.1.1 Znak prarodičovské role

Prvním znakem prarodičovské role je skutečnost, že posouvá generační příslušnost člověka. Největší hodnotu má, když se jedinci narodí první vnouče a dostává se tak poprvé do role prarodiče. Při narození dalších vnoučat může být tento aspekt přijímán odlišně, protože se už prarodiči stali. Nebývá to ale tak, že by se na nový přírůstek do rodiny netěšili, jen může být účinek tohoto aspektu o něco menší. Jako dalším znakem provázejícím prarodičovskou roli je fakt, že se mění vztahy v rodině po narození vnoučete. Mění se hlavně vztah se svým dítětem, jelikož získalo novou roli a rovněž i vyšší sociální status. Třetí znak prokazuje určitou normalitu rodiny. Prarodičovská role totiž odpovídá sociálnímu očekávání. Dále Vágnerová uvádí, že prarodič nemá stejná práva a povinnosti jako mají rodiče. Od prarodičů se spíše očekává podpora a pomoc, nikoliv však zasahování do výchovy (Vágnerová, 2007, s. 282, 283).

Mnozí prarodiče stále pracují a stoupají výš v profesním žebříčku. Jiní zase pracují doma na zahrádce nebo se účastní různých kulturních akcí. Někdy však věcem, které by chtěl prarodič dělat, brání sociální aktivita v rodině. Pokud se nachází v rodině, kdy jeho pomoc o vnoučata je víc než potřebná, nemá čas na své koníčky. Podle Holczerové si senioři stěžují, že nemají

dostatek času a potřebovali by ještě dalších 20 let k uskutečnění svých plánů (Holczerová a Dvořáčková, 2013, s. 32-33).

3.1.2 Faktory ovlivňující připravenost k prarodičovské roli

Zralost pro prarodičovskou roli ovlivňuje mnoho faktorů. Mezi první se řadí věk prarodiče. Problém totiž nastává většinou tehdy, když je prarodič příliš mladý a na svoji roli není zcela připraven. Prarodičovství nemusí pokaždé přijít ve správnou chvíli. Je dobré se na něj připravit a zhodnotit priority (Rabušicová a kol., 2011, s. 139, 140). Mezi další faktory patří kariéra prarodiče, zdravotní stav, ekonomická a sociální situace rodiny nebo místo bydliště. Dále rozhoduje, zda měli nějaké potíže při výchově vlastních dětí (Matějček a Dytrych, 1997, s. 23, 24).

Postoj prarodičů k rodičům je také ovlivněn tím, zda to jsou jejich vlastní děti, nebo se jedná o zetě či snachu. K vlastnímu potomkovi je totiž vztah více citový. Už v době těhotenství je znát jeho určitá proměna. Dcera s matkou jsou si bližší než dcera se snachou, tudíž jisté prožitky v těhotenství sdílí společně. Snacha je o tyto zážitky spojené s těhotenstvím ochuzena (Vágnerová, 2007, s. 426).

3.2 Proměna prarodičovské role

Prarodičovská role prošla mnohými změnami v historickém kontextu. V dřívějších dobách hrálo důležitou roli společenské postavení. Bylo zvykem si vybírat partnery ze stejné společenské třídy (Možný, 2008, s. 21).

Situace českých žen v 50. letech minulého století nebyla zrovna lehká. Kvůli ekonomickým problémům si musely hledat zaměstnání. Tyto ženy se ale kromě práce musely věnovat i chodu domácnosti. Aby nebyly tolik přetížené, mohly požádat o pomoc právě prarodiče. Z toho důvodu chodilo do penze poměrně hodně žen ve středním věku nebo v raném stáří. Jejich děti brzy nastupovaly do zaměstnání a zakládaly rodiny. Pomoc od prarodičů nebyla jen potřebná, ale hlavně i očekávaná (Haškovcová, 2010, s. 60-61). V průběhu 60. let vládla představa o rozkvětu pevného a šťastného manželského páru se třemi potomky. V realitě to právě bylo období, kdy započal trend snižování počtu dětí v rodině a nastávalo i zvyšování počtu rozvodů. Od poloviny 70. let začala klesat porodnost a dnes se v domácnostech vyskytuje pouze jeden nebo dva potomci (Možný, 2008, s. 20, 22).

V dnešní době se často setkáváme s termínem stárnoucí populace. Vlivem rostoucí délky života a klesající porodnosti žije pospolu delší dobu více generací. Jelikož roste průměrná délka života,

je běžné, že spolu prarodiče a vnoučata stráví více času, než bylo obvyklé dřív. S intenzivními vztahy mezi nimi vznikají i konflikty. Rozdílné představy o roli prarodiče dávají vzniknout různým formám prarodičovství (Hasmanová Marhánková, Štípková, 2014, s. 15). Hlavními důvody, proč tomu tak je, je prodlužování délky života, zvyšující se ekonomická úroveň a vyšší kvalita zdravotních a sociálních služeb. V péči o zdraví nejde jen o prodlužování života, ale i o jeho kvalitu (Sak, 2012, s. 89).

3.3 Typologie prarodičů

V literatuře existuje různé dělení prarodičů do určitých skupin dle různých hledisek. Můžeme je dělit z hlediska četnosti kontaktů s jejich vnoučaty na:

- Intenzivní pečovatele – ti mají velkou motivaci starat se o svá vnoučata bez ohledu na to, jak daleko od nich bydlí. Takto pečují o svá vnoučata buď každý den, nebo několikrát do týdne.
- Prarodiče žijící poblíž – přestože bydlí blízko svých vnoučat, starají se o ně jen občas. Často tomu brání jejich zdravotní stav, zaměstnání nebo jen fakt, že rodiče vnoučat nepotřebují jejich pomoc.
- Občasně pečující – jsou to prarodiče, kteří žijí ve větší vzdálenosti od svých vnoučat a nemají tak možnost se o ně intenzivně starat.
- Nepečující, ale přítomní – o svá vnoučata se nestarají bez přítomnosti rodičů, ale jsou s nimi v pravidelném kontaktu.
- Nepečující, nepřítomní – v péči o svá vnoučata se nezapojují a ani nejsou v častém kontaktu s rodinou (Hasmanová Marhánková, Štípková, 2014, s. 19).

Dále Hasmanová Marhánková a Štípková dělí prarodiče vzhledem k perspektivě matek a babiček na:

- Babička jako zaměstnání – často se jedná o každodenní kontakt, kdy babička tráví výchovou i několik hodin denně. Tahle intenzivní forma je v rodinách, kdy matky se vracejí do práce a potřebují tak pomoc od starších.
- Babička na telefonu – v tomto případě se hovoří spíše o možnosti zajištění přítomnosti dospělé osoby, aby se starala o děti, když rodiče nejsou přítomni. Prarodiče tráví s vnoučaty čas nepravidelně párkrát za měsíc.

- Babička jako vynucená pomoc – přesto, že babičky mohou trávit s vnoučaty stejný čas jako v předchozích dvou typech, jejich pomoc je brána jako méně samozřejmá. Matky pocítují, že si o pomoc musí samy říkat.
- Babička na zážitky – čas, který prarodiče tráví s vnoučaty je zaměřený spíše na poskytnutí zábavy než na poskytování každodenních potřeb.
- Babička na návštěvě – kontakt s rodinou je občasný, přičemž prarodiče nevystupují jako pečovatelé.
- Nepřítomní prarodiče – kontakt s vnoučaty je minimální nebo vůbec žádný. Důvodem jsou spíše špatné vztahy v rodině (Hasmanová Marhánková, Štípková, 2014, s. 22, 23).

II. PRŮZKUMNÁ ČÁST

4 Průzkumné otázky

1. Budou mít prarodiče bližší vztah k vnoučatům stejného pohlaví, než k vnoučatům pohlaví opačného?
2. Má věk prarodičů vliv na vztah k vnoučatům?
3. Jak popisují prarodiče vzájemné konflikty a neshody?
4. Bude vzdálenost bydliště mezi vnoučaty a prarodiči původcem konfliktů?
5. Jaký způsob kontaktu bude převládat u prarodičů, kteří nežijí se svými vnoučaty v jedné domácnosti?
6. Jaký bude rozdíl v četnosti kontaktu na základě vzdálenosti bydliště prarodičů od vnoučat?

5 Metodika průzkumu

Pro sběr dat byla využita metoda kvantitativního průzkumu v podobě dotazníku vlastní tvorby (viz příloha A, s. 62) zaměřeného na vztah mezi prarodiči a vnoučaty.

Dotazník patří mezi kvantitativní metody. Je složen z jednotlivých otázek. Ty se dělí na několik forem. Otevřená otázka dává respondentovi (tázané osobě) prostor k rozepsání odpovědi. Na uzavřené otázky může respondent odpovědět pouze jednou z navržených odpovědí. Ty se dělí na dichotomické (jsou na výběr pouze dvě odpovědi) a polytomické (na výběr je více jak dvě odpovědi). U polouzavřené otázky může dotazovaný odpovědět svými slovy nebo jednou z navrhovaných odpovědí (Chráska, 2016, s. 158-161).

Dotazník jako průzkumný nástroj byl zvolen z důvodu finanční nenáročnosti a rychlému zpracování. Jeho nevýhodou však je, že respondent nemusí odpovědět na všechny otázky a dotazník pak musí být z průzkumu vyřazen. Naopak má čas na promyšlení svých odpovědí (Olecká, Ivanová, 2010, s. 23-24).

5.1 Zpracování dotazníku

Dotazník obsahuje celkově 18 otázek. První dvě otázky jsou identifikační. Otázky (č. 1, 5, 6, 8, 11, 12, 13, 14, 16, 18) byly zcela uzavřené. Dotazující mohli odpovědět pouze jednou z nabízených možností. Otázky (č. 7, 9, 10) byly polouzavřené, dotazující mohli odpovědět vlastními slovy, pokud jim všechny ostatní nabízené možnosti nepřišly vhodné. Otázky (č. 2, 3, 4, 15, 17) byly otevřené. Respondenti přímo vypisovali svoji odpověď. V dotazníku jsou dále položené filtrační otázky (č. 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 15, 17), aby umožnily v průběhu testování třídít respondenty.

5.2 Charakteristika výzkumného vzorku

Do souboru výzkumného vzorku byli zařazeni pouze respondenti, kteří splňovali tyto následující podmínky: respondent je prarodičem, jeho nejstarší vnouče je ve věku minimálně šesti let a dotazovaný neprojevuje žádné kognitivní poruchy. S vyšším věkem se zvyšuje riziko vzniku demence a onemocnění, které mají vliv na celkové porozumění nebo vnímání. Odpovědi by tak nemusely být validní.

Respondentům předali dotazník s obálkou prostředníci. Tito prostředníci byli z okruhu rodinných známých, přátel nebo spolužáků autorky bakalářské práce. Byli poučeni o všech podmínkách, které má respondent splňovat. Prostředníci se osobně znali s dotazovaným, tudíž dobře věděli, že respondent nevykazuje některé kognitivní poruchy.

Všichni respondenti byli prostředníky informováni o tom, že dotazník je zcela anonymní a že bude použitý pro vypracování bakalářské práce. Je důležité také zmínit, že se jedná o průzkumný vzorek z Olomouckého kraje.

5.3 Pilotní šetření

Po zhotovení dotazníku se muselo zjistit, zda všechny otázky jsou srozumitelné a jednoznačné. Toho se dosáhlo za pomoci pilotního šetření. Vzhledem k tomu, že v dotazníku jsou uvedeny i filtrační otázky, bylo nutné zjistit, zda jsou instrukce k vyplnění dotazníku dostatečně jasné. Pilotního šetření se zúčastnilo celkově 5 respondentů. Zjistilo se, že je sice pochopitelná formulace otázky č. 11, ale respondenti žádali o přidání další odpovědi, a to že je navazování kontaktu oboustranné. Nebylo pro ně jednoduché stanovit častějšího iniciátora v navazování kontaktu. Obě strany se navštěvovaly vzájemně. Z tohoto důvodu byla přidána další odpověď. Také byly trochu pozměněny odpovědi v otázce č. 9. Respondentům dostatečně nevyhovovaly časové intervaly, jak často se vídají s vnoučaty. Podle toho byly možnosti odpovědí v dotazníku poupraveny či úplně odstraněny. Dotazníky z pilotního šetření byly z celkového počtu vyřazeny.

5.4 Průběh výzkumu

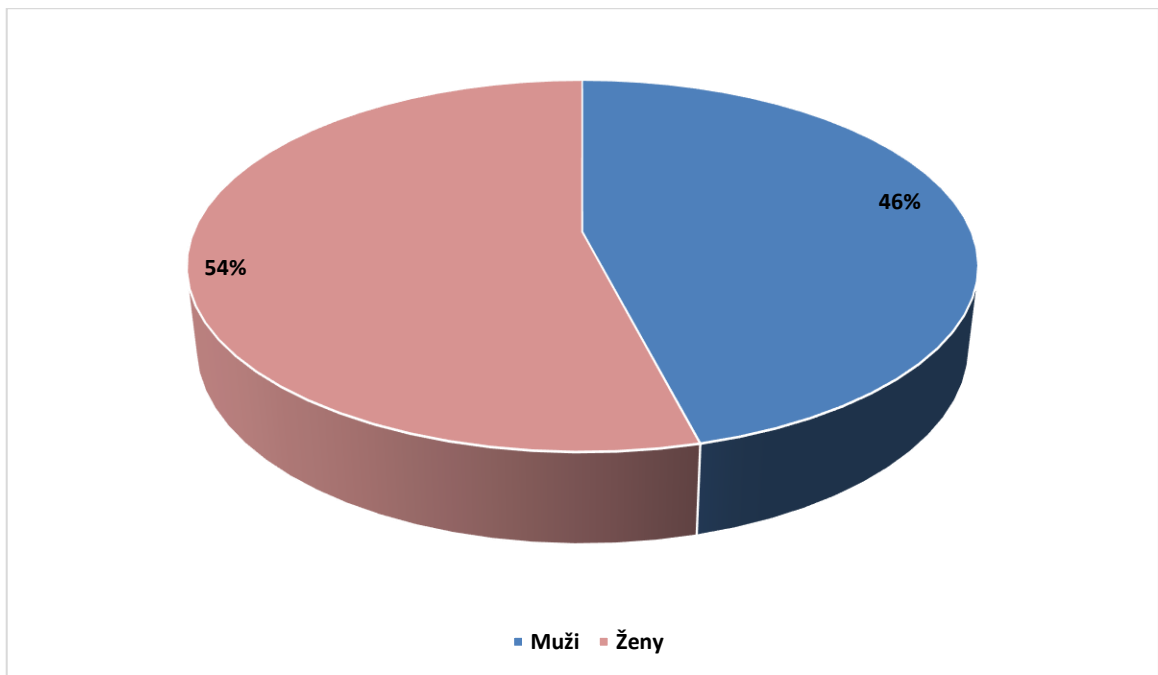
Dotazník byl distribuován v tištěné formě hlavně s ohledem na věkové skupiny, kterým byl rozdán. Celkově bylo vyplněno 145 dotazníků, z toho 10 z nich nebylo zahrnuto do průzkumu. Jak je výše uvedeno, pět dotazníků bylo vyřazeno z důvodu pilotního šetření a zbylých pět nebylo zařazeno, protože v nich nebyly zodpovězené všechny otázky a dotazníky byly vyplněné jen částečně. Tudíž celkový počet dotazníků, které byly zahrnuté do vyhodnocování byl 135. Pomocí prostředníků, kteří rozdali dotazníky i obálky a opět je v zalepené obálce vybírali, byla zajištěna respondentům anonymita. Jak již bylo zmíněno, tyto prostředníci byli poučeni o podmínkách, které respondenti museli splňovat. Pokud dotazovaní splňovali podmínky a souhlasili s vyplněním, byl jim dotazník předán. Pro vyplnění byl určen dostatečný prostor a čas na vrácení. Sběr dat byl realizován od 20. 11. 2020 do 05. 01. 2021.

5.5 Vyhodnocení dat

Data byla vyhodnocená v programu Microsoft Office Excel 2008. Textové zpracování bylo následně provedeno pomocí programu Microsoft Office Word 2008. Vlastní výsledky jsou interpretovány prostřednictvím grafů, které jsou popsány pomocí absolutní a relativní četnosti. Byly použity dva typy grafů, sloupcové a koláčové. Výsledná čísla byla zaokrouhlována.

6 Prezentace výsledků

Otázka č. 1 - Vaše pohlaví je?

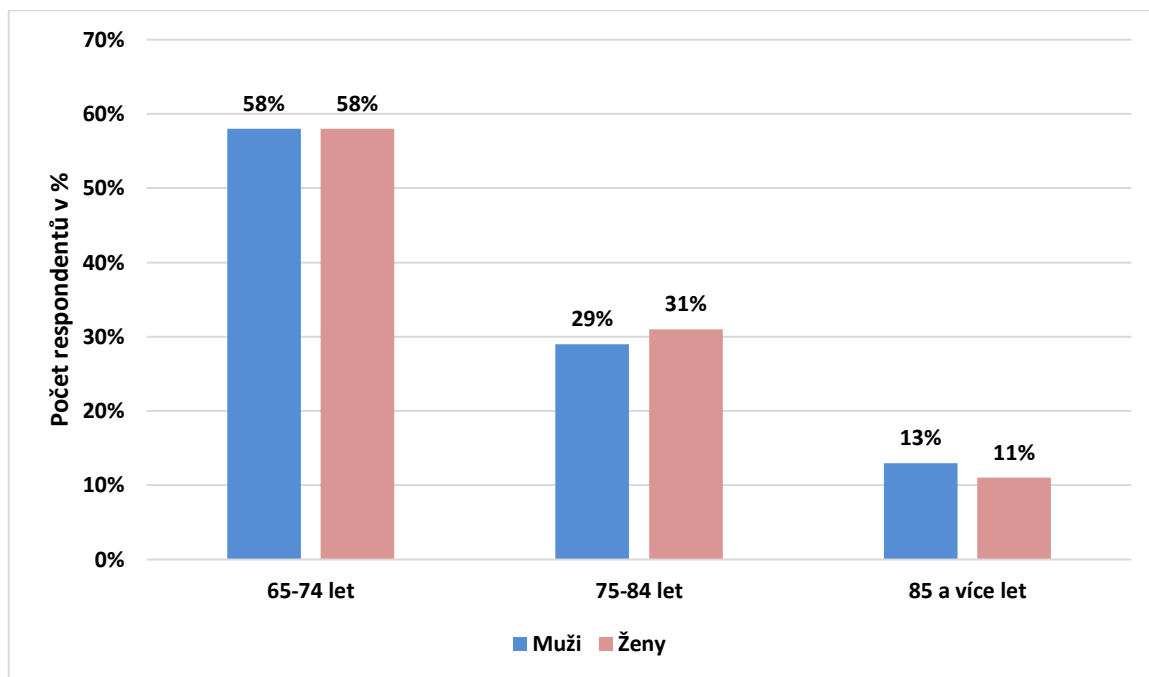

Obrázek 1 - Graf znázorňující pohlaví respondentů

První otázka představuje podíl mužů a žen, kteří se zúčastnili průzkumu. Celkový počet respondentů činil 135 (100 %), z čehož bylo 73 (54 %) žen a 62 (46 %) mužů. Z grafu na obrázku 1 vyplývá, že větší podíl respondentů tvoří ženy.

Otázka č. 2 – Kolik je Vám let?

Prarodiče byli rozděleni do věkových kategorií dle Malíkové, která tvrdí, že toto členění je hodně rozšířené (Malíková, 2011, s. 14).

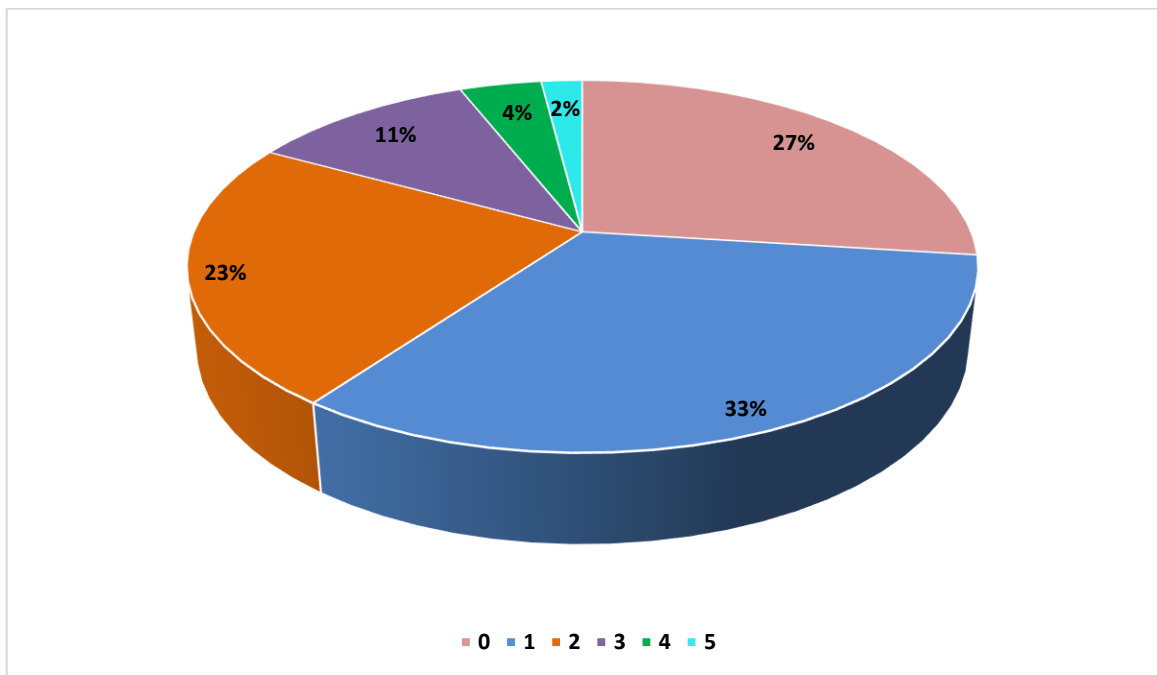
Obrázek 2 - Graf znázorňující věk respondentů

Graf na obrázku č. 2 znázorňuje, že z celkového počtu 73 (100 %) žen, jich 42 (58 %) uvedlo, že patří do kategorie 65-74 let, která je tak nejpočetnější. Do stejné kategorie patří 36 mužů (58 %) z celkových 62 (100 %). Celkově do této kategorie spadá 78 respondentů.

Druhou nejpočetnější kategorii 75-84 let tvoří celkově 41 respondentů. Z toho je 23 žen (31 %) a 18 mužů (29 %).

Poslední kategorii 85 a více let tvoří dohromady 16 dotazovaných, konkrétně 8 žen (11 %) a 8 mužů (13 %).

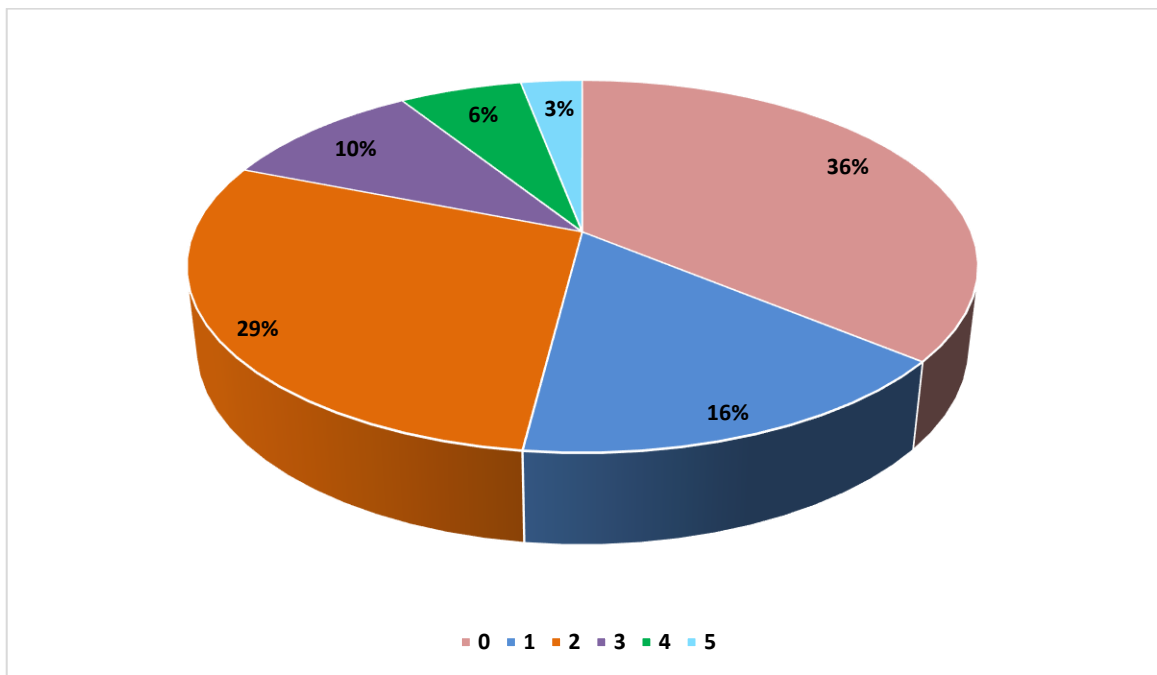
Otázka č. 3 – Kolik máte vnuček?

Obrázek 3 - Graf znázorňující počet vnuček

Graf na obrázku č. 3 ukazuje počet vnuček, který prarodič má. Ze 135 respondentů (100 %) někteří uvedli, že žádnou vnučku nemají, těch bylo dohromady 36 (27 %). Jednu vnučku uvedlo 45 respondentů (33 %). Dalších 31 tázaných (23 %) uvedlo, že mají dvě vnučky. Tři vnučky má 15 respondentů (11 %). Počet čtyř vnuček dále uvedlo 5 dotazovaných (4 %) a poslední 3 respondenti (2 %) mají pět vnuček. Větší počet než pět žádný z respondentů neuvedl.

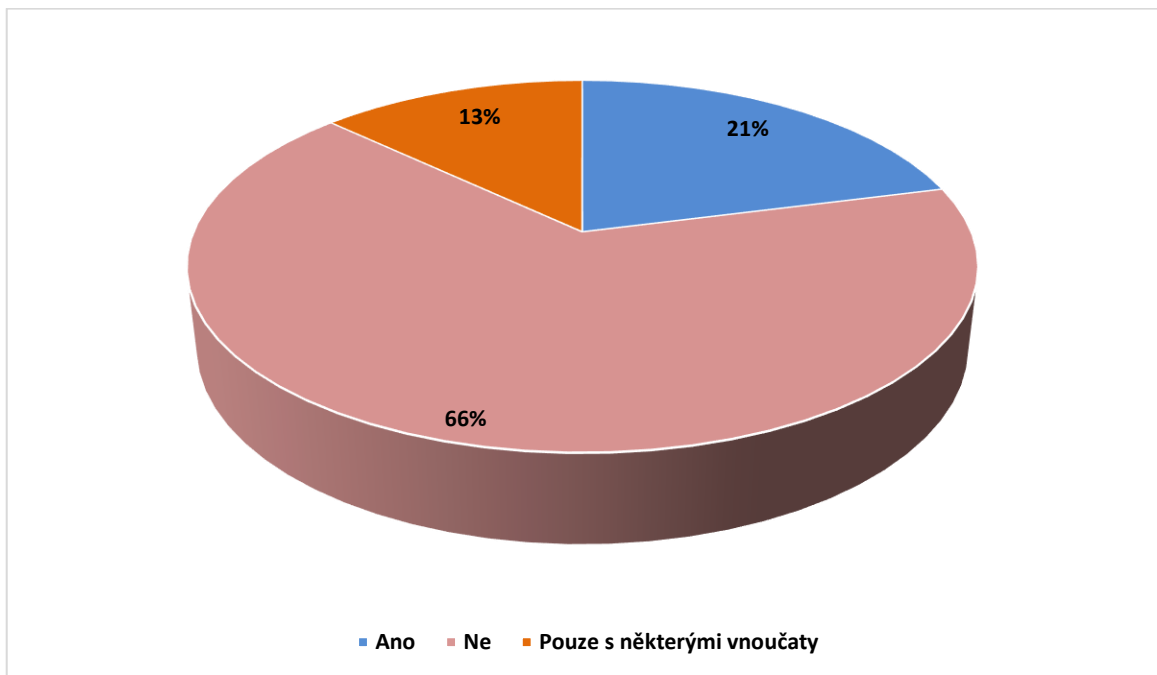
Otázka č. 4 – Kolik máte vnuků?

Obrázek 4 - Graf znázorňující počet vnuků

Graf na obrázku č. 4 ukazuje počet vnuků, který prarodič má. Ze 135 prarodičů (100 %) jich 49 (36 %) uvedlo, že žádného vnuka nemají. Dále 21 prarodičů (16 %) uvedlo, že mají jednoho vnuka. 39 respondentů (29 %) odpovědělo, že mají vnuky dva a 14 (10 %) uvedlo, že mají tři vnuky. 8 respondentů (6 %) napsalo, že mají čtyři vnuky a poslední 4 dotazovaní (3 %) odpověděli, že mají pět vnuků. Stejně jako u otázky č. 4 nikdo z respondentů nevedl vyšší počet vnuků než pět.

Otázka č. 5 – Bydlíte spolu s vnoučetem/vnoučaty v jedné domácnosti?

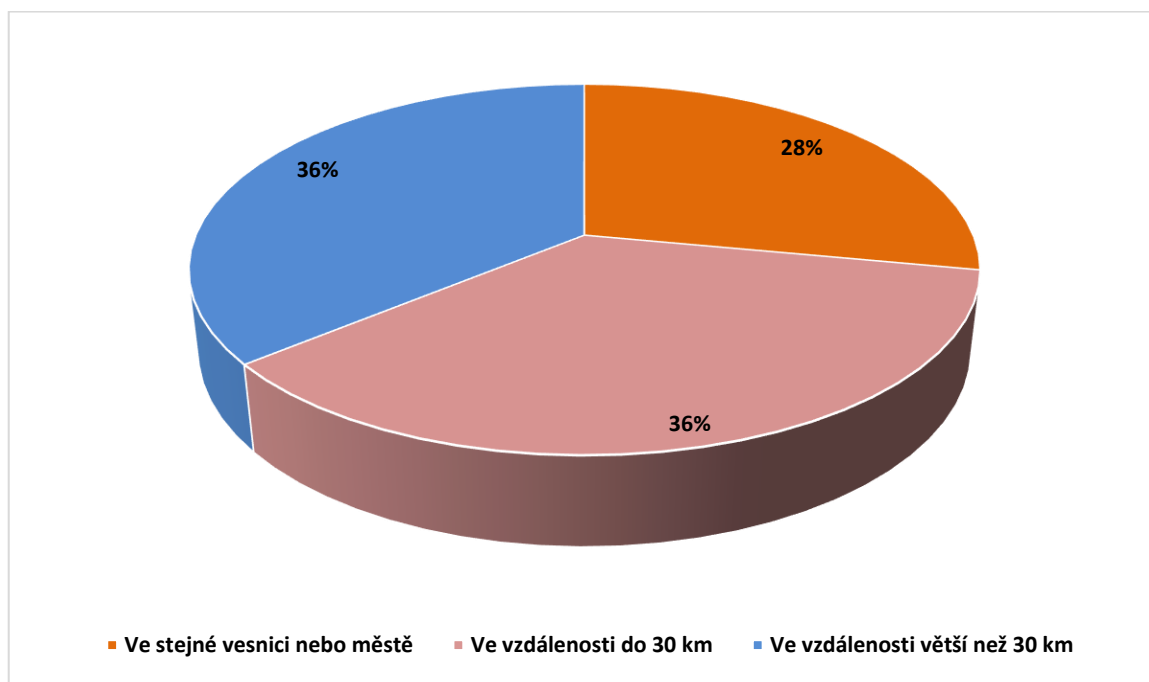

Obrázek 5 - Graf znázorňující sdílení domácnosti

Z grafu na obrázku č. 5 vyplývá, že ze 135 respondentů (100 %) jich nežije se svými vnoučaty v jedné domácnosti 89 (66 %). Dalších 29 respondentů (21 %) žije společně s vnoučaty a zbylých 17 dotazovaných (13 %) odpovědělo, že žijí pouze s některými ze svých vnoučat. Větší podíl tak tvoří senioři, kteří nežijí se svými vnoučaty a mají proto omezený kontakt.

Na otázky 6, 7, 8, 9, 10, 11 odpovídali pouze respondenti, kteří u otázky č. 5 zaškrtnuli odpověď, že nežijí společně s vnoučaty v jedné domácnosti nebo jen s některými. V těchto otázkách tvoří 100 % jen 106 tázaných.

Otázka č. 6 – V jaké vzdálenosti od Vás bydlí nejvzdálenější vnouče/vnoučata?

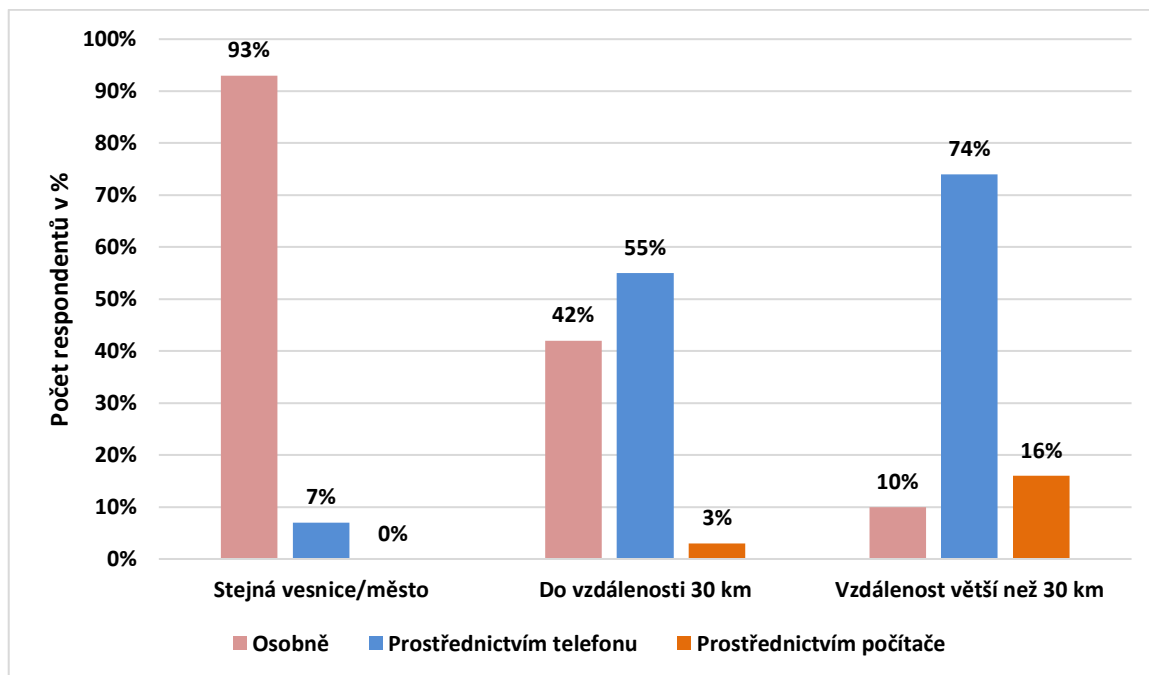

Obrázek 6 - Graf znázorňující vzdálenost bydliště vnoučat a prarodičů

Graf na obrázku 6 ukazuje v jaké vzdálenosti žijí prarodiče od svých vnoučat.

Ze 106 dotazovaných (100 %) jich 30 (28 %) žije ve stejné vesnici či městě jako jejich vnouče/vnoučata. Dalších 38 (36 %) odpovědělo, že od svého vnoučete/vnoučat žijí do vzdálenosti 30 km. Stejně tak zbylých 38 respondentů (36 %) vybralo možnost, že žijí ve vzdálenosti větší než 30 km.

Otázka č. 7 - Jakým způsobem spolu s vnoučetem/vnoučaty, které/kterí nebydlí s Vámi ve společné domácnosti, nejčastěji komunikujete?

Obrázek 7 - Graf znázorňující způsob kontaktu

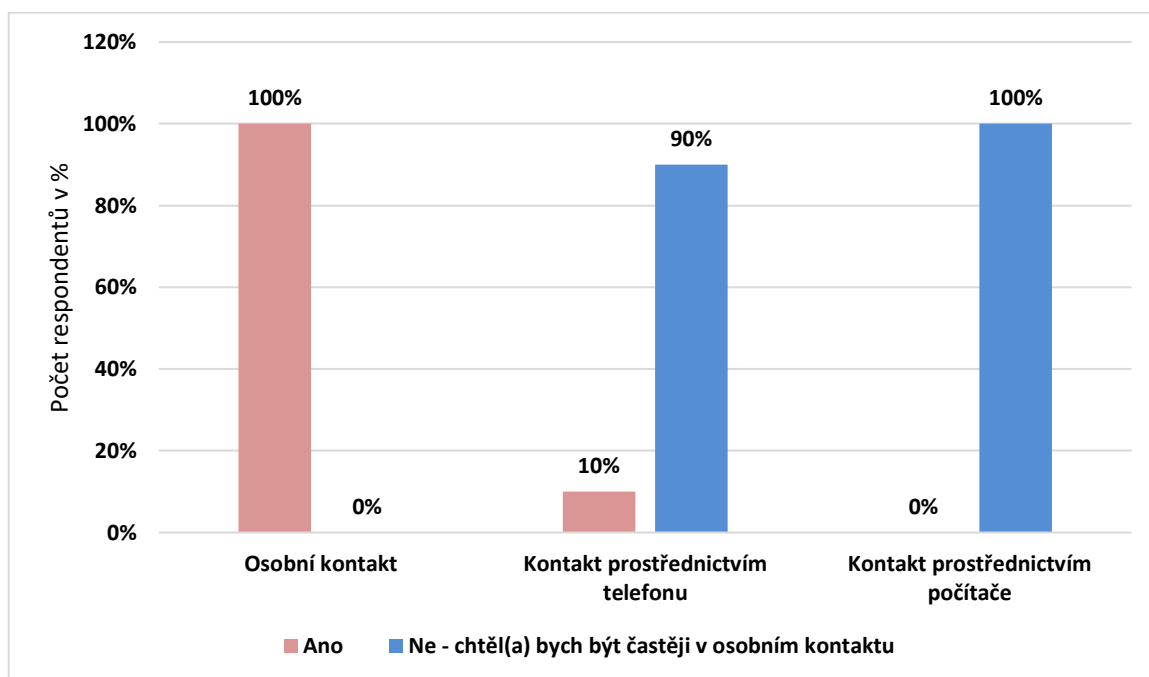
Graf na obrázku č. 7 ukazuje, jaký způsob kontaktu převažuje podle toho, v jaké vzdálenosti prarodiče bydlí od svého vnoučete. Z 30 respondentů (100 %), kteří žijí ve stejné vesnici nebo městě, jich 28 (93 %) využívá spíše osobní kontakt a jen 2 (7 %) mají častější kontakt prostřednictvím mobilního telefonu.

Z 38 respondentů (100 %), kteří žijí od svého vnoučete do vzdálenosti 30 km, jich 16 (42 %) uvedlo, že mají častější osobní kontakt. Dále jich 21 (55 %) častěji komunikuje pomocí mobilního telefonu a jen 1 respondent (3 %) uvedl, že komunikuje více skrze počítač.

Poslední skupina respondentů, která žije od svého vnoučete/vnoučat ve větší vzdálenosti než je 30 km, odpověděla následovně. Z 38 (100 %) jich 28 tázaných (74 %) odpovědělo, že častěji komunikují skrze mobilní telefon, dalších 6 (16 %) využívá ke komunikaci počítač a zbylí 4 (10 %) mají se svými vnoučaty častěji osobní kontakt.

Celkově ze 106 respondentů (100 %) osobní kontakt využívá častěji 48 respondentů (45 %), dalších 51 dotazovaných (48 %) komunikuje s vnoučaty pomocí mobilního telefonu a zbylých 7 tázaných (7 %) komunikuje nejčastěji prostřednictvím počítače.

Otázka č. 8 - Jste spokojen/a s formou komunikace, kterou častěji využíváte?

Obrázek 8 - Graf znázorňující spokojenost s formou častější komunikace

Graf na obrázku č. 8 znázorňuje spokojenost s využívanou formou komunikace mezi respondenty a vnoučetem/vnoučaty, které s nimi nežijí v jedné domácnosti.

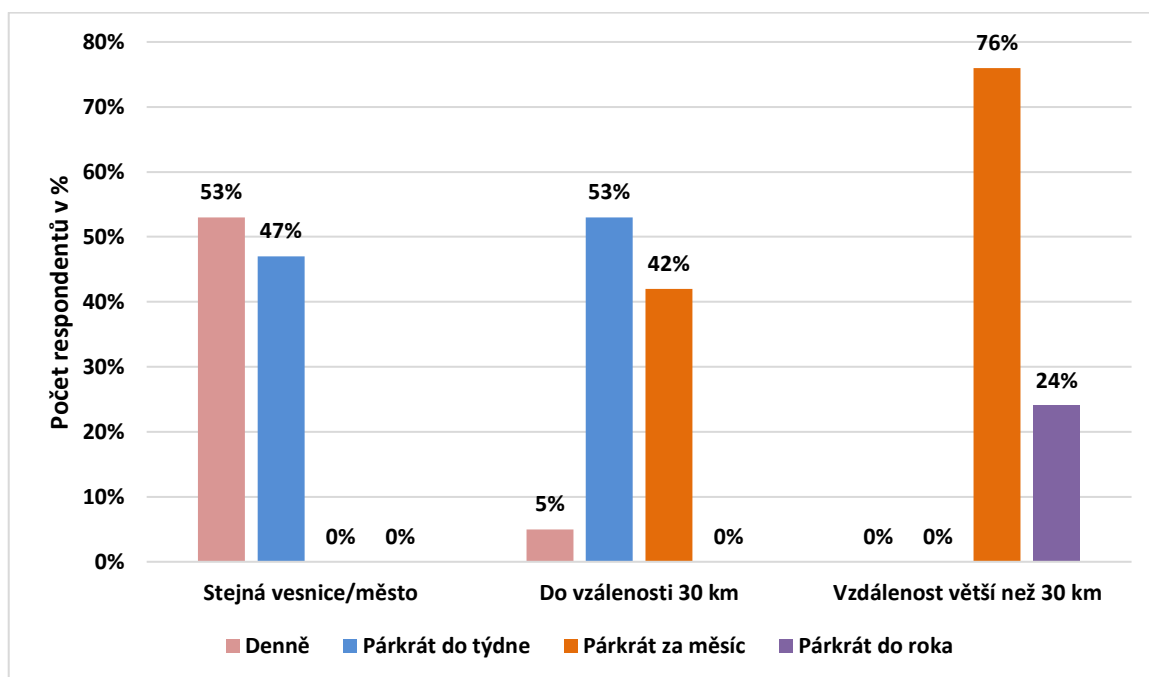
Všech 48 respondentů (100 %), kteří využívají častěji osobní kontakt, je s touto formou zcela spokojeno.

Dalších 51 dotazovaných (100 %), kteří využívají spíše kontakt prostřednictvím telefonu, odpovědělo následovně. 5 respondentů (10 %) je spokojeno s touto formou a 46 (90 %) by preferovalo častější osobní kontakt.

Poslední skupinu tvoří respondenti, kteří spíše využívají kontakt prostřednictvím počítače. Těch bylo celkem 7 (100 %). Všichni uvedli, že by také byli raději v osobním kontaktu.

Ze 106 respondentů (100 %), kteří nežijí ve společné domácnosti s vnoučetem/vnoučaty, je tak spokojeno s formou komunikace 53 (50 %). Dalších 53 (50 %) respondentů uvedlo, že nejsou spokojeni s formou komunikace, kterou využívají. Chtěli by s vnoučaty častější osobní kontakt. Mezi další možnosti byla zařazena ještě jedna odpověď Ne, chtěl(a) bych být častěji v kontaktu prostřednictvím telefonu/počítače. Tu ale z respondentů nikdo nezvolil.

Otázka č. 9 - Jak často jste s vnoučaty v osobním kontaktu?

Obrázek 9 - Graf znázorňující četnost kontaktu

Graf na obrázku č. 9 znázorňuje četnost osobních kontaktů respondentů s vnoučaty, kteří s nimi nežijí ve společné domácnosti.

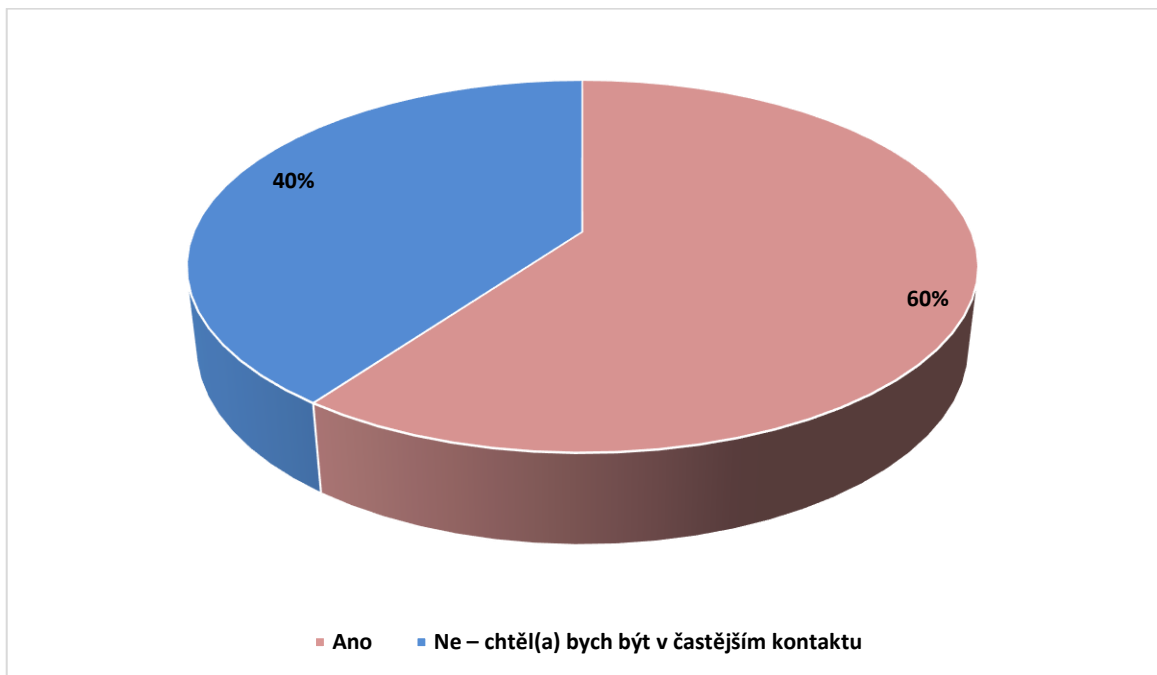
Z 30 dotazovaných (100 %), kteří žijí ve stejné vesnici/měště, jich 16 (53 %) uvedlo, že jsou denně v kontaktu se svými vnoučaty, zatímco 14 (47 %) je v kontaktu párkrát do týdne.

Z 38 respondentů (100 %), kteří žijí do vzdálenosti 30 km od svých vnoučat, jich 20 (53 %) uvedlo, že se s nimi osobně stýkají párkrát do týdne, dalších 16 (42 %) odpovědělo, že se setkávají párkrát do měsíce a poslední 2 (5 %) se s vnoučaty stýkají každý den.

Poslední skupinu tvoří 38 tázaných (100 %), kteří žijí ve větší vzdálenosti než 30 km. 29 (76 %) uvedlo, že se s vnoučaty vidí párkrát za měsíc a zbylých 9 (24 %) má osobní kontakt párkrát do roka. Z grafu na obrázku 9 je zřejmé, že prarodiče, kteří žijí ve větší vzdálenosti než 30 km se vidí se svými vnoučaty pouze párkrát za měsíc nebo párkrát do roka. Naopak prarodiče žijící ve stejné vesnici/měště se s nimi vidí každý den nebo párkrát do týdne. Na výběr byla i možnost, že prarodiče nejsou s vnoučaty v osobním kontaktu, tu ale žádný z respondentů nevybral.

Z celkových 106 respondentů (100 %), kteří nežijí ve společné domácnosti s vnoučetem/vnoučaty, jich je 18 (17 %) denně v kontaktu, 34 respondentů (32 %) se vidí párkrát za týden, dalších 45 (42 %) párkrát za měsíc a posledních 9 (9 %) se vidí se svými vnoučaty jen párkrát za rok.

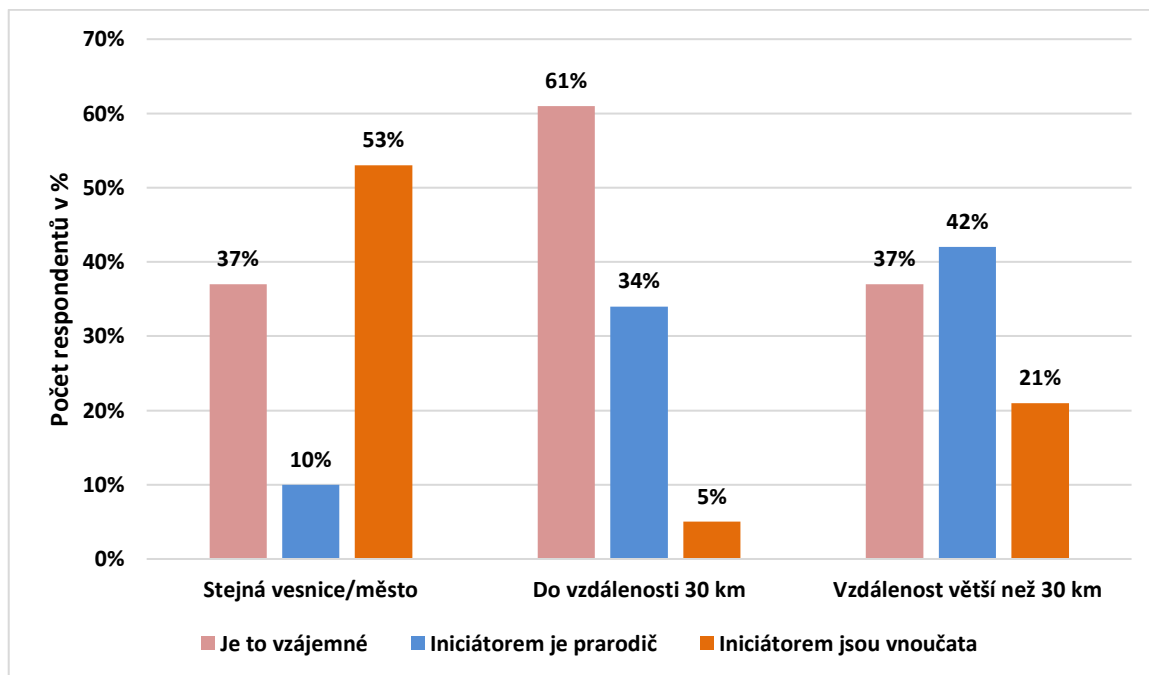
Otázka č. 10 - Vyhovuje Vám četnost kontaktů s Vašimi vnoučaty?

Obrázek 10 - Graf znázorňující spokojenost s četností kontaktu

Z grafu na obrázku č. 10 je vidět, že z celkových 106 respondentů (100 %), kteří nežijí ve stejné domácnosti s vnoučetem/vnoučaty, jich 64 (60 %) odpovědělo, že jim vyhovuje četnost kontaktu se svým vnoučetem/vnoučaty, s kterými nežijí ve společné domácnosti. Dalších 42 respondentů (40 %) odpovědělo, že s četností nejsou spokojeni a přáli by si častější kontakt. Dále na výběr byla i odpověď – Ne-chtěl(a) bych být v méně častém kontaktu. Tuhle možnost žádný z respondentů ne zvolil.

Otázka č. 11 - Kdo z Vás je častěji iniciátorem (původcem) navazování kontaktu mezi Vámi a vnoučaty?

Obrázek 11 - Graf znázorňující původce navazování kontaktu

Graf na obrázku č. 11 znázorňuje, kdo je častějším iniciátorem kontaktů mezi vnoučaty a prarodiči, kteří nežijí ve společné domácnosti.

Z 30 respondentů (100 %), kteří žijí ve stejné vesnici/měste se svými vnoučaty, jich 11 (37 %) uvedlo, že kontakt je oboustranný a není určen přímý původce, který ho častěji navazuje. Další 3 dotazovaní (10 %) uvedli, že častějším iniciátorem kontaktu je prarodič a 16 respondentů (53 %) odpovědělo, že vnoučata častěji navazují kontakt s prarodiči.

Z 38 dotazovaných (100 %), kteří bydlí od svých vnoučat do vzdálenosti 30 km, jich nejvíce uvedlo, že jejich navazování kontaktu je vzájemné. Těch bylo 23 (61 %). Dalších 13 (34 %) odpovědělo, že prarodič je častější iniciátor a 2 (5 %) uvedli svá vnoučata jako původce kontaktu.

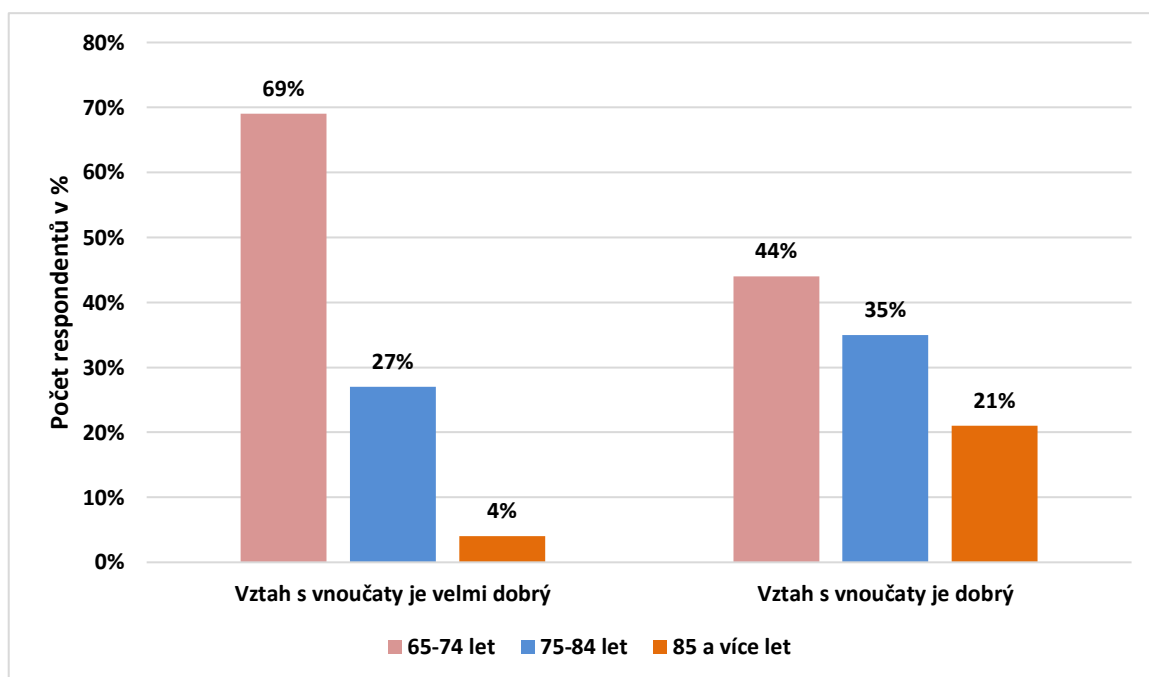
Poslední kategorie prarodičů, kteří žijí ve větší vzdálenosti než 30 km od svých vnoučat, odpovědělo takto: Z 38 prarodičů (100 %) jich 14 (37 %) ne zvolilo konkrétního původce v navazování kontaktu, 16 (42 %) uvedlo, že oni sami jsou iniciátoři a posledních 8 respondentů (21 %) odpovědělo, že jejich vnoučata je kontaktují častěji.

Z celkových 106 respondentů (100 %), kteří nežijí ve společné domácnosti se svým vnoučetem/vnoučaty, jich 48 (45 %) odpovědělo, že není určeno, kdo je častější původce v

navazování kontaktu. Obě strany se kontaktují vzájemně. Dalších 32 prarodičů (30 %) uvedlo, že to oni častěji navazují kontakt. Posledních 26 dotazovaných (25 %) odpovědělo, že vnoučata jsou častěji původci v navazování kontaktu s prarodiči. Na tuto otázku byly na výběr ještě další dvě možnosti a to – Nevím a Nekomunikuji s vnoučaty. Ani jednu z těchto odpovědí žádný respondent nezvolil.

Otázka č. 12 - Jaký je Váš vztah s Vašimi vnoučaty?

Na otázku č. 12 odpovídalo všech 135 respondentů (100 %).

Obrázek 12 - Graf znázorňující vztah mezi vnoučaty a prarodiči

Graf na obrázku č. 12 znázorňuje velmi dobrý/dobrý vztah mezi prarodiči a vnoučaty z pohledu prarodičů a jejich věku.

Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že ze 135 respondentů (100 %) jich 74 (55 %) uvedlo velmi dobrý vztah se svými vnoučaty. Jako dobrý vztah s vnoučaty označilo 61 dotazovaných (45 %). Po rozdělení odpovědí do věkových kategorií byly výsledky následující:

Ze 74 respondentů (100 %), kteří uvedli, že mají se svými vnoučaty velmi dobrý vztah, jich 51 (69 %) patří do věkové kategorie 65-74 let, což je nejpočetnější skupina. Dále jich 20 (27 %) uvedlo, že má 75-84 let. Do poslední věkové kategorie nad 85 let patří jen 3 respondenti (4 %).

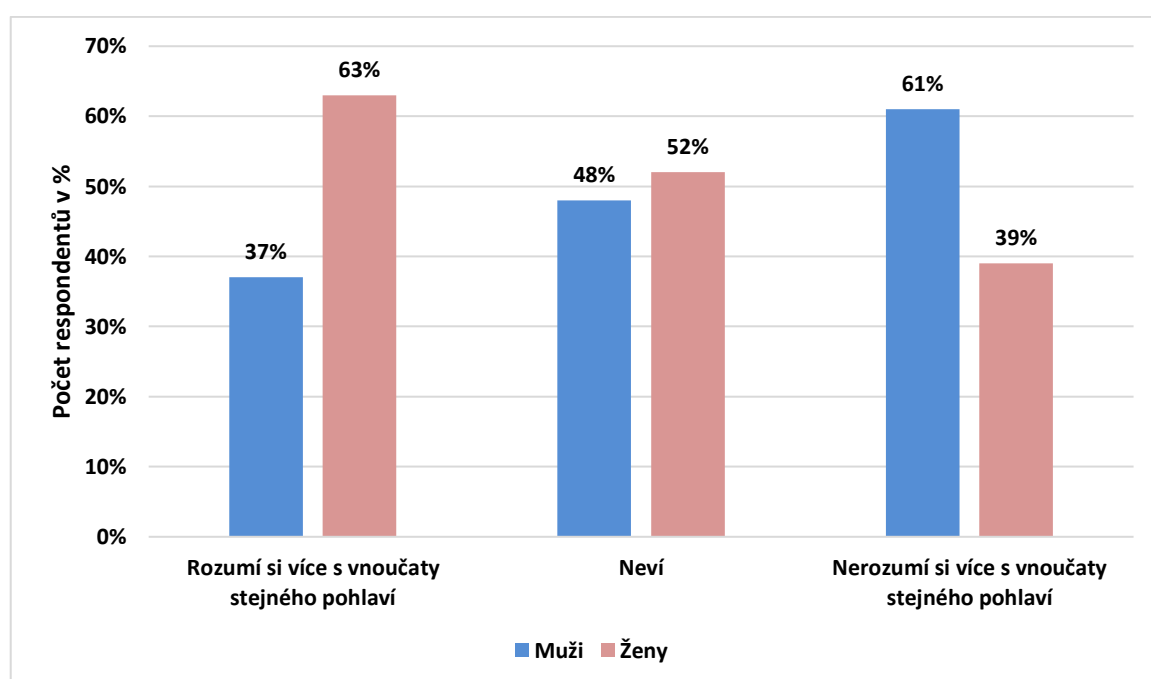
Z 61 respondentů (100 %), kteří uvedli, že mají s vnoučaty vztah dobrý, jich 27 (44 %) patří do věkové skupiny 65-74 let, dalších 21 (35 %) do skupiny 75-84 let a posledních 13 prarodičů (21 %) má více jak 85 let.

Na výběr byli ještě další tři možnosti odpovědí a to, že prarodiče mají s vnoučaty vztah špatný, velmi špatný nebo mohli odpovědět, že s nimi nejsou vůbec v kontaktu. Tyto odpovědi si ale nikdo nezvolil.

Otázka č. 13 - Rozumíte si víc s vnoučaty stejného pohlaví než s vnoučaty opačného pohlaví?

Otázku č. 13 nevyplňovali respondenti, kteří na předchozí otázku odpověděli, že se s vnoučaty nestýkají (tuto odpověď, ale nikdo neoznačil) nebo nemají vnoučata od obou pohlaví.

Aby se zjistilo, zda si prarodič více rozumí s vnoučaty stejného pohlaví než s vnoučaty pohlaví opačného, museli se do grafu zahrnout pouze prarodiče, kteří mají vnoučata obou pohlaví. Z tohoto důvodu v grafu na obrázku č. 13 tvoří 100 % pouze 85 respondentů. Jenom tihle odpověděli na otázku č. 13 v dotazníku a byla u nich provedena kontrola u otázek č. 3, 4, zda opravdu mají vnoučata obou pohlaví.

Obrázek 13 - Graf znázorňující, zda si prarodiče více rozumí s vnoučaty stejného pohlaví

Graf na obrázku č. 13 znázorňuje porozumění respondentů se svými vnoučaty dle jejich pohlaví.

Z 32 dotazovaných (100 %), kteří souhlasili s tvrzením, že si spíše rozumí s vnoučaty stejného pohlaví, bylo 12 (37 %) mužů a 20 (63 %) žen.

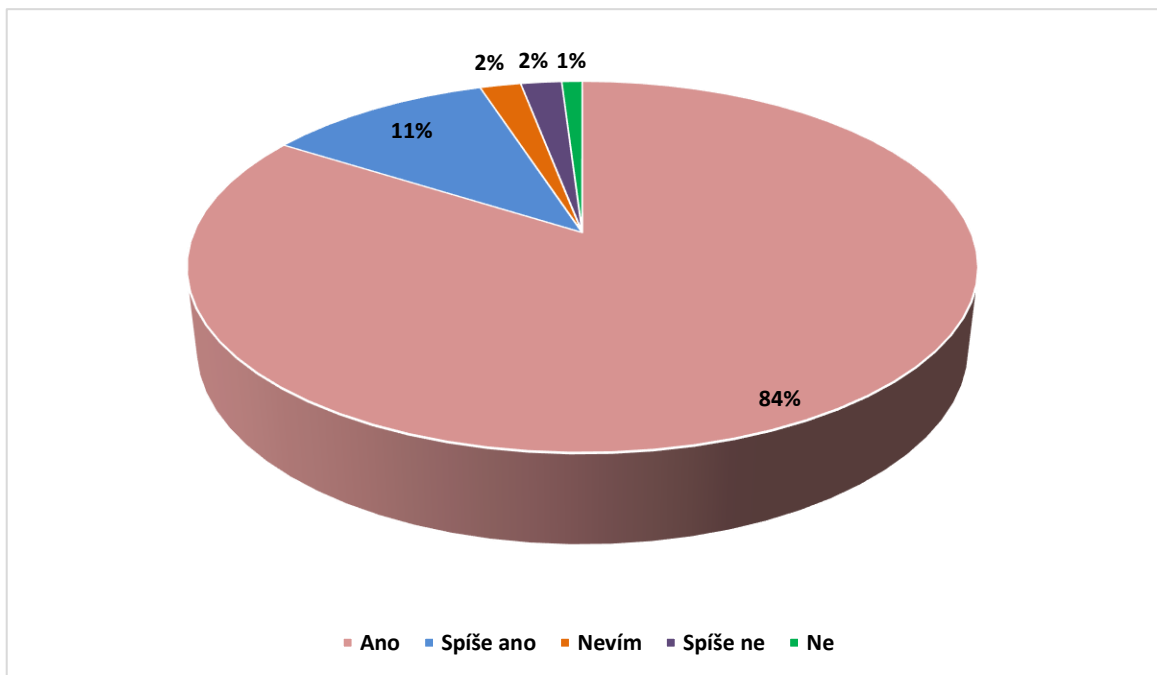
Z dalších 25 respondentů (100 %), kteří odpověděli, že neví, bylo 12 (48 %) mužů a 13 (52 %) žen.

Respondentů, kteří se neztotožňovali s tímhle tvrzením, bylo 28 (100 %). Z toho bylo 17 (61 %) mužů a 11 (39 %) žen. Graf na obrázku 13 ukazuje, že babičky si rozumí více s vnučkami než dědové s vnuky.

Z celkových 85 respondentů (100 %) si 32 (38 %) rozumí s vnoučaty stejného pohlaví, dalších 25 tázaných (29 %) neví a posledních 28 respondentů (33 %) nesouhlasilo s tímto tvrzením.

Otázka č. 14 - Jste spokojen/a se vztahem se svými vnoučaty?

Na otázku odpovídalo všech 135 respondentů (100 %).

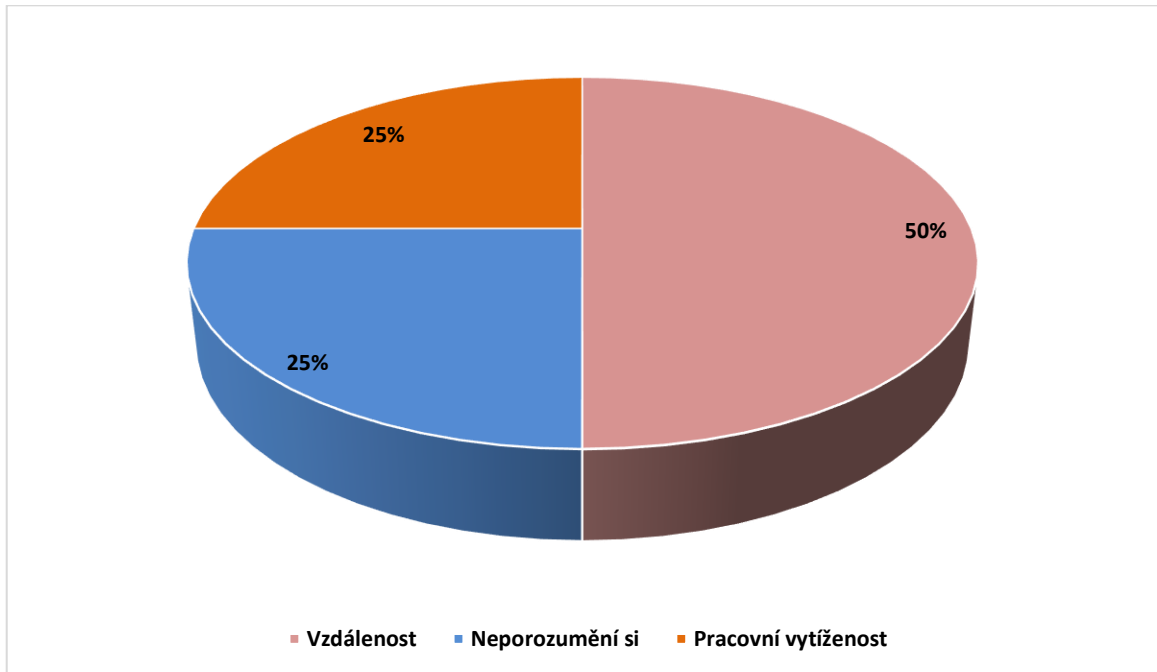

Obrázek 14 -Graf znázorňující spokojenost prarodičů se vztahem k vnoučatům

Z grafu na obrázku č. 14 je patrné, že z celkových 135 respondentů (100 %) označilo 113 (84 %) možnost ano a jsou tedy zcela spokojeni se svým vztahem s vnoučaty. 15 (11 %) zvolilo spíše ano a 3 (2 %) zvolili možnost nevím. Dále 3 prarodiče (2 %) vybrali možnost spíše ne a 1 prarodič (1 %) odpověděl ne. Důvody nespokojenosti vztahu jsou popsány v grafu na obrázku 15.

Otázka č. 15 – Důvody nespokojenosti se vztahem s vnoučaty

Na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří v předchozí otázce (č. 14) odpověděli, že nejsou spokojeni se vztahy se svými vnoučaty. V této otázce tvoří 100 % pouze 4 respondenti.

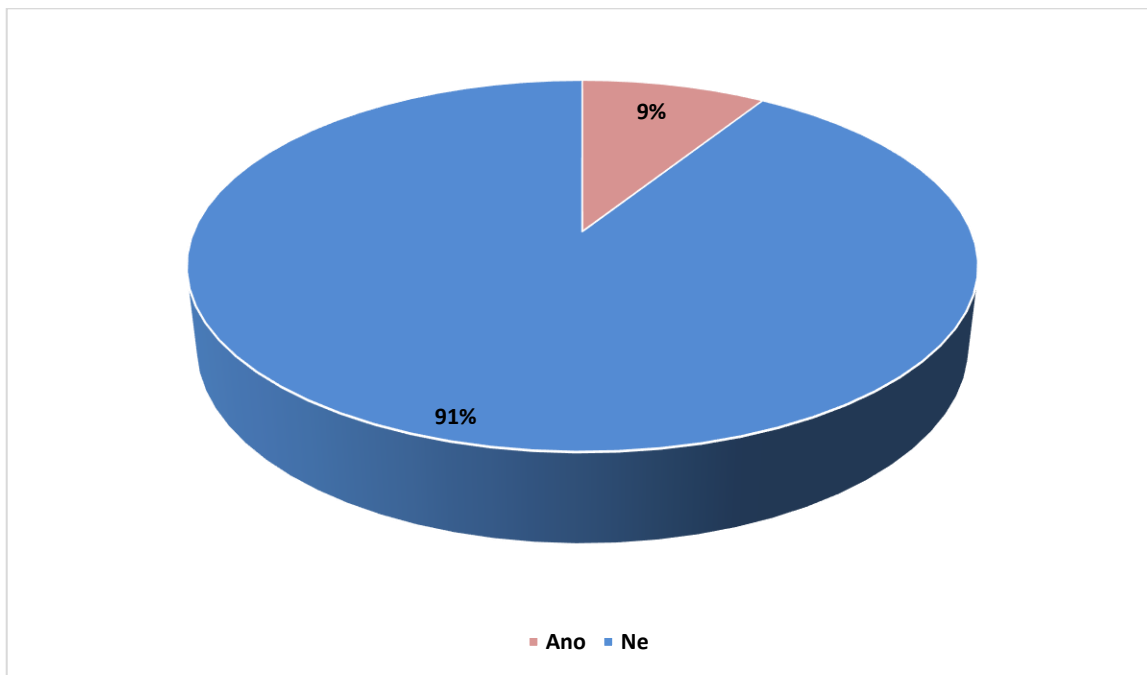
Obrázek 15 - Graf znázorňující důvody nespokojenosti se vztahem

Graf na obrázku č. 15 se zabývá důvody nespokojenosti se vztahem s vnoučaty.

Na tuto otázku odpovídali respondenti vlastními slovy. 2 respondenti (50 %) napsali, že příčinou jejich nespokojenosti je vzdálenost bydliště. 1 dotazovaný (25 %) napsal odpověď, že si nerozumí se svými vnoučaty kvůli moderním technologiím. Poslední respondent (25 %) svůj důvod popsal jako pracovní vytíženost.

Otázka č. 16 - Došlo v poslední době nebo někdy v minulosti k nějakému konfliktu mezi Vámi a vnoučetem/ vnoučaty?

Na otázku odpovídalo všech 135 respondentů (100 %).

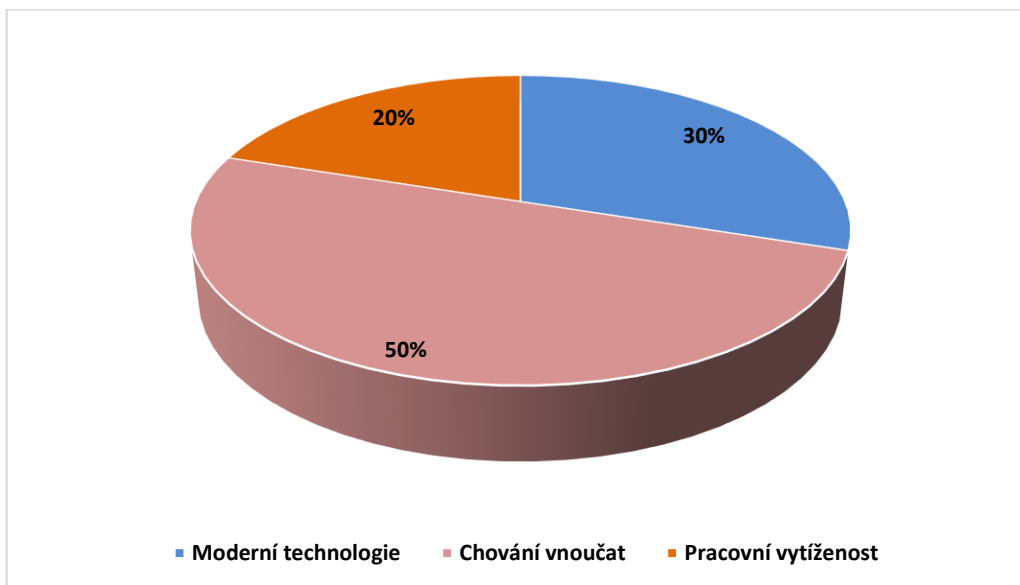
Obrázek 16 - Graf znázorňující konflikty

Graf na obrázku č. 16 znázorňuje, zda se objevily někdy konflikty mezi prarodiči a jejich vnoučaty.

Z celkových 135 dotazovaných (100 %) odpovědělo 123 prarodičů (91 %), že nedošlo ke konfliktu s vnoučetem/vnoučaty v poslední době, ani v minulosti. 12 tázaných (9 %) odpovědělo, že ke konfliktu v poslední době nebo někdy v minulosti došlo.

Otázka č. 17 - Důvody vzniku konfliktů

Na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří v předchozí otázce (č. 16) odpověděli, že mezi nimi a vnoučetem/vnoučaty v poslední době nebo někdy v minulosti došlo ke konfliktu. V této otázce tvoří 100 % pouze 12 respondentů.

Obrázek 17 - Graf znázorňující důvody vzniku konfliktů

Obrázek č. 17 znázorňuje důvody vzniku konfliktů mezi respondenty a jejich vnoučaty. Všichni respondenti popsali důvody nespokojenosti vlastními slovy.

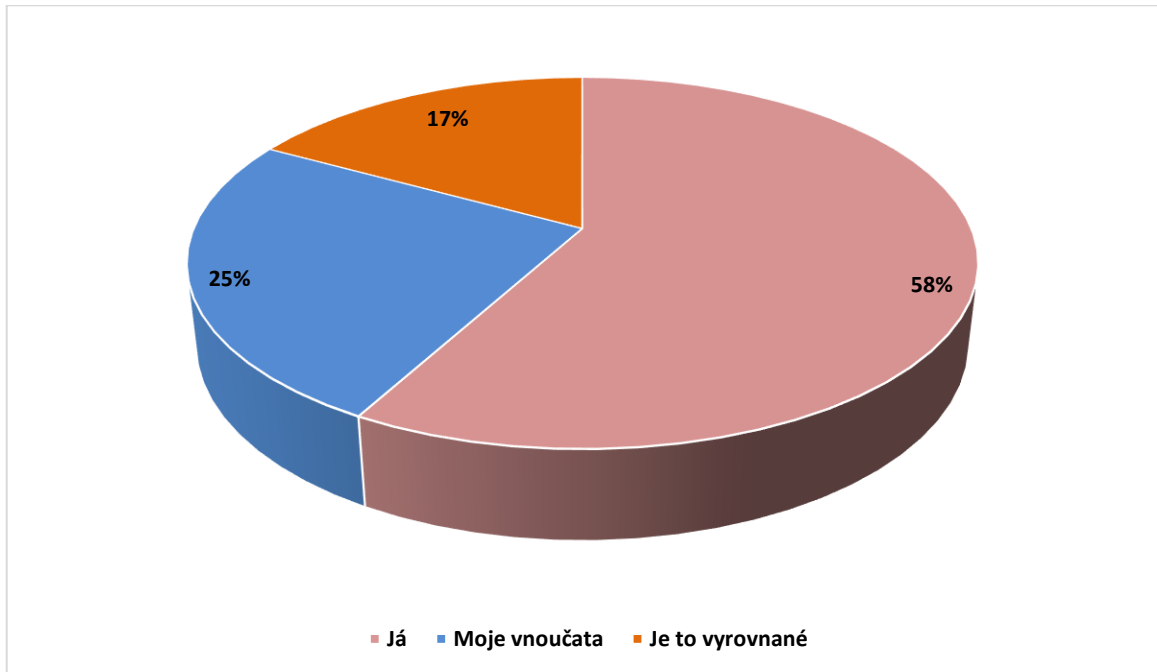
Z 12 respondentů (100 %), kteří na předchozí otázku č. 16 odpověděli, že v poslední době nebo někdy v minulosti došlo ke konfliktu se svým vnoučetem/vnoučaty, jich 6 (50 %) odpovědělo, že za jejich konflikty může chování vnoučat, které není přívětivé pro prarodiče. Prarodiče tak nejčastěji popisovali, že jejich vnoučata jsou drzá.

Další 4 dotazovaní (30 %) uvedli, že za jejich konflikty mohou moderní technologie. Většinou vnoučata nemají na prarodiče čas kvůli moderním technologiím a oni pro to nemají pochopení.

Poslední 2 respondenti (20 %) uvedli jako důvod pracovní vyčerpání ze strany vnoučat.

Otázka č. 18 - Kdo častěji způsobuje konflikty?

Na otázku odpovídali pouze respondenti, kteří v otázce (č. 16) odpověděli, že mezi nimi a vnoučaty vznikl konflikt.

Obrázek 18 - Graf znázorňující původce konfliktu

Graf na obrázku č. 18 znázorňuje častější původce konfliktů.

Z 12 dotazovaných (100 %) jich 7 (58 %) určilo, že oni sami jsou iniciátory konfliktů, další 3 (25 %) odpověděli, že jejich vnoučata častěji způsobují konflikty. Poslední 2 (17 %) se spíše ztotožňovali s odpovědí, že konflikty způsobují jak oni, tak i jejich vnoučata, není tedy nikdo, kdo by více vyvolával konflikty.

7 Diskuze

V této části budou srovnány výsledky dotazníkového šetření s výsledky následujících zdrojů:

- *Mezigenerační vztahy v dnešní rodině – vztah vnoučat k prarodičům* (Bušová, 2018) – bakalářská práce
- *Prarodiče ve výchově* (Matějů, 2015) – bakalářská práce
- *Role prarodiče v současné rodině* (Pazderová, 2018) – bakalářská práce
- *Role rodičů ve vztahu prarodičů s vnoučaty* (Hladká, 2015) – bakalářská práce
- *Role prarodiče v rodině z pohledu současných vysokoškoláků* (Zelenková, 2015) – bakalářská práce
- *Vzdálenost mezi prokreační a orientační rodinou a rozvodovost rodičů – faktory ovlivňující četnost osobních kontaktů a frekvenci péče mezi prarodiči a vnoučaty v České republice* (Špaček, 2013) – bakalářská práce

Průzkumná otázka č. 1: Budou mít prarodiče bližší vztah k vnoučatům stejného pohlaví než k vnoučatům pohlaví opačného?

Na vyhodnocení této otázky byla v dotazníku položena otázka č. 1 (viz obr. 1, s. 28), která zjišťovala, jaké je zastoupení mužského a ženského pohlaví ve výzkumném vzorku. Z celkového počtu 135 (100 %) respondentů bylo 62 mužů (46 %) a 73 žen (54 %). Výzkumný vzorek je tedy relativně vyvážený.

Otázky č. 3, 4 byly spíše zařazeny do dotazníku pro kontrolu, zda má prarodič alespoň jedno vnouče z obou pohlaví.

Otázka č. 13 (viz obr. 13, s. 41) zjišťovala, jestli má pohlaví vliv na citovou blízkost vztahů. Do této otázky byli zařazeni pouze respondenti, kteří mají vnoučata obou pohlaví. Na tuto otázku tak odpovídalo pouze 85 respondentů (100 %). Z toho 32 dotazovaných (38 %) souhlasí s výrokem, že si více rozumí s vnoučaty stejného pohlaví než s vnoučaty pohlaví opačného. S tímhle tvrzením nesouhlasilo 28 tázaných (33 %). Možnost nevím zvolilo 25 respondentů (29 %).

Výsledky ukazují, že více prarodičů má k vnoučatům stejného pohlaví bližší vztah než k vnoučatům opačného. Zároveň se ukázalo, že babičky si více rozumí s vnučkami než dědové s vnuky.

Bušová (2018, s. 58, 59) si ve své práci stanovila hypotézu naopak, tedy vztah vnoučat k prarodičům. Z jejího šetření vyplývá, že i vnoučata mají bližší vztah k prarodiči stejného pohlaví. Potvrdila to skrze průměrnou hodnotu vztahu k prarodičům u mužských a ženských respondentů.

Průzkumná otázka č. 2: Má věk prarodičů vliv na vztah k vnoučatům?

Pro vyhodnocení druhé průzkumné otázky byly v dotazníku položeny otázky č. 2, 12.

Otázka č. 2 (viz obr. 2, s. 29) se ptá na věk prarodičů. Ti byli podle věku zařazeni do jedné ze tří věkových kategorií. Celkově se výzkumného šetření zúčastnilo 135 respondentů (100 %), z toho bylo 78 prarodičů (58 %) ve věku 65-74 let. Dále jich 41 (30 %) spadá do věkové kategorie 75-84 let. Nejméně početná skupina byla 85 a více let, kam patří celkově 16 (12 %) dotazovaných.

Otázka č. 12 (viz obr. 12, s. 40) se ptá na vztah prarodičů k vnoučatům. Z celkových 135 respondentů (100 %), má velmi dobrý vztah s vnoučaty 74 prarodičů (55 %). Dalších 61 prarodičů (45 %) uvedlo, že má s vnoučaty dobrý vztah. V obou případech to znamená, že mají všichni respondenti s nimi kladný vztah. Také z výzkumu Hladké (2015, s. 41) bylo zjištěno, že i její respondenti mají s vnoučaty pozitivní vztah.

Šetřením bylo zjištěno, že věk respondentů ovlivňuje jejich vztah s vnoučaty. Z výsledků lze vidět, že čím je prarodič mladší, tím má s vnoučaty lepší vztah. Několik starších respondentů sice také uvedlo, že i ve vyšším věku mají s vnoučaty velmi dobrý vztah, ale ti byli jen 3 (2 %) ze 135 (100 %). Celkově všichni respondenti tohoto výzkumného šetření měli k vnoučatům kladný vztah. Matějů (2015, s. 11) ve své práci popisuje, že vztah prarodičů k vnoučatům je ovlivněn mnoha faktory, do kterých patří právě i věk respondentů.

Průzkumná otázka č. 3: Jak popisují prarodiče vzájemné konflikty a neshody?

Na hodnocení konfliktu mezi prarodiči a vnoučaty byly v dotazníku položeny otázky č. 14, 15, 16, 17, 18.

Otázka č. 14 (viz obr. 14, s. 43) se zaměřuje na spokojenost vztahů ze strany prarodičů. Z celkových 135 respondentů (100 %) jich 113 (84 %) uvedlo, že jsou spokojeni se vztahem s vnoučaty. 15 (11 %) odpovědělo spíše ano, odpověď nevím zvolili 3 (2 %) a celkově 4 (3 %) prarodiče nejsou spokojeni se vztahem se svými vnoučaty.

Otázka č. 15 (viz obr. 15, s. 44) hodnotí důvody nespokojenosti. Na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří v předchozí otázce (otázka č. 14) odpověděli, že nejsou se vztahem s vnoučaty spokojeni. Ti byli celkově 4 (100 %). Jako důvod nespokojenosti nejčastěji uváděli vzdálenost bydliště. Tu zvolili 2 (50 %) dotazovaní. 1 (25 %) respondent uvedl jako důvod neporozumění si moderní technologie a poslední respondent (25 %) uvedl jako důvod pracovní vytíženost.

Otázka č. 16 (viz obr. 16, s. 45) zjišťovala, jestli v poslední době nebo někdy v minulosti vznikl nějaký konflikt mezi prarodiči a vnoučaty. Z celkových 135 respondentů (100 %), jich 123 (91 %) uvedlo, že žádný konflikt mezi nimi nevznikl a pouhých 12 (9 %) uvedlo odpověď ano.

Otázka č. 17 (viz obr. 17, s. 46) se zaměřovala na důvody vzniku konfliktů. Na tuto otázku odpovídali respondenti, kteří v předchozí otázce (otázka č. 16) odpověděli, že mezi nimi a vnoučaty se vyskytl někdy konflikt. Těch bylo 12 (100 %). Jako důvod nejčastěji prarodiče uváděli chování vnoučat, což uvedlo 6 respondentů (50 %). Prarodiče dále zmínili, že i moderní technologie jsou důvodem jejich konfliktů. Uvedli to celkově 4 respondenti (30 %). Posledním důvodem byla pracovní vytíženost ze strany vnoučat. Tu zvolili 2 respondenti (20 %).

Otázka č. 18 (viz obr. 18, s. 47) zjišťovala, kdo je častěji iniciátorem konfliktu. Nejčastější odpověď byla, že sami prarodiče způsobují konflikt. Přesně to uvedlo 7 (58 %) z 12 respondentů (100 %), kteří konflikty mezi sebou a vnoučaty přiznali. Další 3 (25 %) uvedli, že původcem konfliktů jsou spíše vnoučata a zbylí 2 (17 %) stanovili, že někdy způsobují konflikty oni a někdy zase vnoučata. Nemohou tak určit, kdo více.

Šetřením bylo zjištěno, že při hodnocení konfliktů mezi prarodiči a vnoučaty můžeme říci, že vznikají málokdy. Ale občasné neshody mezi členy rodiny jsou naprosto normální a podstatné je jejich vyřešení. Důležité také je vidět a pochopit pohled obou stran.

Stejně jako vyplynulo z rozhovoru mezi Pazderovou (2018, s. 51-52) a jejími respondenty, konflikty sice mezi prarodiči a vnoučaty vznikají, ale v malé míře. Z rozhovorů ještě vyšlo, že se kolikrát prarodiče do žádných konfliktů nechtějí pouštět, aby zachovali dobré vztahy se svými vnoučaty.

Průzkumná otázka č. 4: Bude vzdálenost bydliště mezi vnoučaty a prarodiči původcem konfliktů?

Pro vyhodnocení této průzkumné otázky byly použity dotazníkové otázky č. 5, 6, 11, 17.

Otázka č. 5 (viz obr. 5, s. 32) hodnotila, zda prarodiče a vnoučata žijí ve stejné domácnosti nebo ne. Z celkových 135 respondentů (100 %) jich 89 (66 %) nebydlí s vnoučaty v jedné domácnosti, 17 (13 %) žije jen s některými vnoučaty a 29 (21 %) se všemi vnoučaty. Nadpoloviční většina respondentů tak má omezený kontakt se svým vnoučetem/vnoučaty.

Otázka č. 6 (viz obr. 6, s. 33) se zaměřuje na vzdálenost bydliště mezi prarodiči a vnoučaty, které nežijí v jedné domácnosti. Tak jak bylo zjištěno v otázce č. 5, ze 135 respondentů (100 %) jich 106 (79 %) nežije se svými vnoučaty, nebo žije pouze s některými z nich. Tedy 100 % v této otázce tvoří 106 respondentů. 30 prarodičů (28 %) žije ve stejné vesnici/městě, 38 (36 %) je vzdáleno od svých vnoučat do 30 km, stejný počet respondentů bydlí dál než 30 km.

Otázka č. 11 (viz obr. 11, s. 38) hodnotí, kdo je častěji iniciátorem v navazování kontaktu podle toho, jak daleko prarodiče od vnoučat bydlí. Z průzkumu vyšlo, že z celkových 106 respondentů (100 %), kteří nežijí v jedné domácnosti se svým vnoučetem/vnoučaty, jich 48 (45 %) odpovědělo, že se obě strany kontaktují vzájemně. Dalších 32 prarodičů (30 %) uvedlo, že oni sami jsou častějšími původci v navazování kontaktu a posledních 26 dotazovaných (25 %) uvedlo, že je vnoučata kontaktují častěji.

Otázka č. 17 (viz obr. 17, s. 46) se ptá na důvody vzniku konfliktů u prarodičů, kteří někdy v minulosti měli nebo mají nyní neshody s vnoučaty. 6 dotazovaných (50 %) z 12 (100 %) uvedlo jako důvod neshod chování vnoučat. Další 4 respondenti (30 %) odpověděli, že za jejich konflikty mohou moderní technologie. Zbývá 2 (20 %) uvedli jako důvod pracovní vytíženost. V otázce č. 15 (viz obr. 15, s. 44), která se zaměřovala na důvody nespokojenosti vztahu prarodičů k vnoučatům, se ale vzdálenost bydliště vyskytovala. Tu vybrali jako důvod nespokojenosti 2 respondenti (50 %) ze 4 (100 %) a tato situace je popsána v průzkumné otázce č. 3 (s. 49).

Z výsledků je tedy zřejmé, že vzdálenost bydliště není důvodem ke konfliktům. Je to spíš faktor, který ovlivňuje rodinné vztahy. Podobné výsledky potvrzuje i Bušová (2018, s. 60, 62) ve svém výzkumu, tedy že vzdálenost bydliště vnoučat a prarodičů ovlivňuje jejich vztahovou blízkost. Zelenková (2015, s. 88) uvádí, že mezi nejčastějšími důvody sporů byl mezi jejími respondenty převážně nedostatek tolerance nebo odlišné názory. Vzdálenost bydliště se u ní také neobjevila jako příčina vzniku konfliktů.

Průzkumná otázka č. 5: Jaký způsob kontaktu bude převládat u prarodičů, kteří nežijí se svými vnoučaty v jedné domácnosti?

Tuto průzkumnou otázku popisují otázky č. 7, 8.

Otázka č. 7 (viz obr. 7, s. 34) hodnotila nejčastější způsob kontaktu mezi prarodiči a vnoučaty, kteří spolu nežijí v jedné domácnosti. Ze všech respondentů 135 (100 %) jich ve společné domácnosti s vnoučaty nežije 106 dotazovaných (79 %). Z celkových 106 respondentů (100 %) jich 51 (48 %) uvedlo, že nejčastěji komunikují s vnoučaty prostřednictvím mobilního telefonu. Druhou nejpočetnější skupinou byli respondenti, kteří uvedli, že se s vnoučaty častěji setkávají osobně. Těch bylo 48 (45 %). Zbýlých 7 tázaných (7 %) komunikuje nejčastěji prostřednictvím počítače.

Otázka č. 8 (viz obr. 8, s. 35) zjišťovala, jak jsou respondenti spokojeni s využívaným způsobem komunikace. Celkově je spokojeno se způsobem kontaktu 53 respondentů (50 %) ze 106 (100 %). Stejný počet odpověděl, že nejsou spokojeni s formou kontaktu, kterou nejvíce využívají. Rádi by se totiž více setkávali se svými vnoučaty osobně.

Z celkových výsledků vyšlo, že osobní kontakt volí více prarodiče, kteří žijí blíže u svých vnoučat. Prarodiče, kteří žijí dál, využívají spíše kontakt prostřednictvím mobilního telefonu nebo počítače. Ne ale všichni s tímto způsobem kontaktu jsou spokojeni. U Bušové (2018, s. 48) naopak převládá osobní kontakt. Z jejího výzkumu ale není jasné, v jaké vzdálenosti od sebe její respondenti žijí.

Průzkumná otázka č. 6: Jaký bude rozdíl v četnosti kontaktu na základě vzdálenosti bydliště prarodičů od vnoučat?

Pro vyhodnocení této průzkumné otázky byly použity dotazníkové otázky č. 9, 10.

Otázka č. 9 (viz obr. 9, s. 36) se zaměřuje na to, jak často se respondenti stýkají s vnoučaty vzhledem k tomu, jak daleko od sebe bydlí. Jednalo se opět o prarodiče, kteří s nimi nesdílí společnou domácnost. Ze 135 respondentů (100 %) jich 106 (79 %) nebydlí s vnoučaty v jedné domácnosti. Z těchto 106 respondentů (100 %) jich je 18 (17 %) denně v kontaktu s vnoučaty, 34 (32 %) se vídává párkrát za týden a dalších 45 (42 %) jen párkrát za měsíc. Posledních 9 (9 %) se vidí se svými vnoučaty jen párkrát za rok.

Otázka č. 10 (viz obr. 10, s. 37) se ptá respondentů, zda jim vyhovuje četnost kontaktu se svými vnoučaty. Z celkových 106 respondentů (100 %), kteří nežijí s vnoučaty v jedné domácnosti, jich 64 (60 %) je spokojeno s četností kontaktu. Což je nadpoloviční většina. Dalších 42 respondentů (40 %) by si přálo častější osobní kontakt.

Z výsledků je tak jasné, že čím blíže prarodiče žijí u svých vnoučat, tím častěji se vídají. Největší počet respondentů odpovědělo, že se s vnoučaty vídají párkrát za měsíc. Jednalo se o respondenty, kteří žijí ve větší vzdálenosti od svých vnoučat.

Podobné výsledky ve své práci uvádí také Špaček (2013, s. 36, 37). Ukazuje, že prarodiče bydlící blíže u svých vnoučat se více osobně stýkají. Dále zjistila, že prarodiče bydlící ve větší vzdálenosti od svých vnoučat (uvádí do 100 km) se navštěvují zhruba jednou za měsíc a prarodiče žijící ještě dál se vídají s vnoučaty velmi zřídka.

8 Závěr

Bakalářská práce se zaměřuje na mezigenerační vztahy mezi prarodiči a jejich vnoučaty. Hlavním cílem bylo popsat tyto vztahy. Aby byl splněn hlavní cíl práce, bylo zapotřebí si stanovit i dílčí cíle. První z nich se zaměřuje na faktory, které ovlivňují vztah mezi prarodiči a vnoučaty. Druhý zhodnocuje nejčastější konflikty, které mezi nimi vznikají, a důvod jejich vzniku. Třetí dílčí cíl má za úkol zjistit rozdíly v komunikaci u prarodičů, kteří nežijí se svými vnoučaty.

Práce se dělí na dvě části. V teoretické jsou rozebrány základní pojmy související s tématem. Dělí se na tři hlavní kapitoly. První popisuje rodinu, její rozdělení a funkce. Druhá rozebírá mezigenerační vztahy a v poslední kapitole je vylíčena zralost pro prarodičovskou roli. V průzkumné části je popsán postup při realizování dotazníku vlastní tvorby, výběr respondentů, sběr dat a vyhodnocení výsledků. Dále je v této části obsažena Diskuze (viz s. 48). V ní jsou rozebrány a vyhodnoceny jednotlivé průzkumné otázky. Dále následuje vyhodnocení dílčích cílů.

První dílčí cíl: Zjistit faktory ovlivňující vztah prarodičů k vnoučatům.

Existuje mnoho faktorů a činitelů, které ovlivňují vztahy jak mezilidské, tak i mezigenerační. V této práci jsou uvedeny faktory, které ovlivňují vztah mezi prarodiči a jejich vnoučaty. Výsledky dotazníkového šetření ukázaly, že pohlaví, vzdálenost bydliště a věk jsou faktory ovlivňující vztahy mezi prarodiči a jejich vnoučaty.

Mimo tuto práci i mnoho výzkumů (uvedených v Diskuzi) potvrzuje, že čím blíže je bydliště prarodičů k vnoučatům, tím kvalitnější je jejich vzájemný vztah. V dnešní době už ani vzdálenost nemusí dělat problém. Kvůli moderním technologiím mohou prarodiče vidět i slyšet svá vnoučata, kdykoliv se jim zlíbí. Udržování kontaktu tak nebylo nikdy snadnější. Intenzita vzájemného kontaktu je dále ovlivňována i pohlavím vnoučete. Někteří prarodiče uvedli, že mají lepší vztah s vnoučaty stejného pohlaví než opačného. Vedle pohlaví hraje roli i věk prarodičů. Z výsledků průzkumu je patrné, že čím je prarodič mladší, tím uvádí i lepší vztah s vnoučaty.

Dále kromě výše uvedených faktorů může rozhodovat i finanční situace rodiny, rozdíl mezi úplnými a neúplnými rodinami, pořadí narození dítěte a další. Tyto faktory však v této práci nebyly šetřeny.

Druhý dílčí cíl: Zhodnotit nejčastější konflikty prarodičů s vnoučaty.

Druhým dílčím cílem bylo zjistit něco více o konfliktech mezi prarodiči a vnoučaty, jaké jsou důvody jejich vzplanutí a kdo je častěji vyvolává. Z průzkumu vyplývá, že jeden z nejčastějších důvodů vzniku konfliktu je z pohledu prarodičů samotné chování vnoučat vůči nim. Dalším důvodem ke konfliktu jsou z pohledu prarodičů moderní technologie a jejich nadměrné užívání vnoučaty. Dále z dotazníkového šetření vyplývá, že iniciátoři konfliktů jsou mnohdy sami prarodiče.

Při hodnocení konfliktů mezi prarodiči a vnoučaty bylo zjištěno, že vznikají málokdy. Ale občasné neshody mezi členy rodiny jsou naprosto normální a podstatné je jejich vyřešení. Důležité také je vidět a pochopit pohled obou stran. V této práci byl zjišťován pouze pohled prarodičů vůči vnoučatům.

Třetí dílčí cíl: Zjistit rozdíl v komunikaci prarodičů s vnoučaty, kteří s nimi nebydlí ve společné domácnosti.

Komunikace je velmi důležitá k udržení mezilidských vztahů. Ta se stává o něco složitější, pokud právě prarodič nežije se svou rodinou. Samozřejmě že v dnešní době existují moderní technologie, které usnadňují navázání kontaktu, ale s jejich používáním má mnohdy starší generace problém.

V této bakalářské práci bylo zjištěno, že senioři, jejichž bydliště je blíž bydlišti vnoučat, se častěji navštěvují a jejich kontakt je převážně osobní. Prarodiče žijící dál více využívají jiné způsoby kontaktu a jejich frekvence návštěv je také i nižší.

Bylo zjištěno, že respondenti velmi často využívají ke kontaktu s vnoučaty mobilní telefon. Do toho se řadí psaní textových zpráv, využívání různých aplikací nebo samotné volání. Bylo zjištěno, že mobilní telefon k navazování kontaktu používají nejvíce respondenti, kteří žijí od svých vnoučat více než 30 km.

Závěrem lze konstatovat, že hlavní cíl této práce byl splněn. Zároveň bych doporučovala pro případné další šetření na podobné téma zařadit do respondentů také vnoučata a porovnat výsledky mezi oběma generacemi.

9 Použitá literatura

9.1 Tištěné zdroje

1. BEDNÁŘ, Vojtěch. *Sociální vztahy v organizaci a jejich management*. Praha: Grada, 2013. 224 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4211-3.
2. BRZÁKOVÁ BEKSOVÁ, Kateřina. *Geriatrická problematika v pastorální péči: [postulát křesťanské etiky v péči o seniory]*. Praha: Karolinum, 2013. 139 s. ISBN 978-80-246-2296-5.
3. CAJTHAMLOVÁ, Kateřina. *Abeceda moderního rodiče*. V Praze: Vyšehrad, 2017. 398 s. ISBN 978-80-7429-913-1.
4. ČEVELA, Rostislav. *Sociální a posudkové lékařství*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. 159 s. ISBN 978-80-246-2938-4.
5. ČEVELA, Rostislav, Zdeněk KALVACH a Libuše ČELEDOVÁ. *Sociální gerontologie: úvod do problematiky*. Praha: Grada, 2012. 163 s. ISBN 978-80-247-3901-4.
6. GEORGI, Hana, Cyril HÖSCHL a Lucie VIDOVIČOVÁ. *Gerontologie: současné otázky z pohledu biomedicíny a společenských věd*. Praha: Karolinum, 2014. 288 s. ISBN 978-80-246-2628-4.
7. HAMPLOVÁ, Dana, Petra ŠALAMOUNOVÁ a Gabriela ŠAMANOVÁ. *Životní cyklus: sociologické a demografické perspektivy*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2006. 307 s. ISBN 80-7330-082-6.
8. HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Velký psychologický slovník*. Ilustroval Karel NEPRAŠ. Praha: Portál, 2010. 797 s. ISBN 978-80-7367-686-5.
9. HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Fenomén stáří. Vyd. 2., podstatně přeprac. a dopl.* Praha: Havlíček Brain Team, 2010. 365 s. ISBN 978-80-87109-19-9.
10. HOLCZEROVÁ, Vladimíra a Dagmar DVOŘÁČKOVÁ. *Volnočasové aktivity pro seniory*. Praha: Grada, 2013. 100 s. ISBN 978-80-247-4697-5.
11. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada, 2016. 256 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.
12. JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Praha: Grada, 2012, s. 264. ISBN 978-80-247-3679-2.
13. JANIŠ, Kamil a Jitka SKOPALOVÁ. *Volný čas seniorů*. Praha: Grada, 2016. 160 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5535-9.

14. JEŘÁBEK, Hynek. *Mezigenerační solidarita v péči o seniory*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2013. 317 s. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-117-6.
15. JIRÁSKOVÁ, Věra. *Mezigenerační porozumění a komunikace*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. 198 s. ISBN 80-86861-80-5.
16. KELNAROVÁ, Jarmila a Eva MATĚJKOVÁ. *Psychologie: pro studenty zdravotnických oborů*. Praha: Grada, 2010. 148 s. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-3600-6.
17. KLEVETOVÁ, Dana. *Motivační prvky při práci se seniory. 2., přepracované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2017. 224 s. Sestra (Grada). ISBN 978-80-271-0102-3.
18. KUNHARTOVÁ, Monika, Miloň POTMĚŠIL a Petra POTMĚŠILOVÁ. *Náročné otcovství: být otcem dítěte s postižením*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. 218 s. ISBN 978-80-246-3600-9.
19. LACA, Slavomír. *Výchova - rodina - hodnoty*. Brno: Institut mezioborových studií, 2013. 229 s. ISBN 978-80-87182-32-1.
20. LAHNEROVÁ, Dagmar. *Asertivita pro manažery: jak využít pozitivu asertivní komunikace k dosažení svých cílů. 2., rozš. vyd.* Praha: Grada, 2012. 186 s. Komunikace (Grada). ISBN 978-80-247-4406-3.
21. LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie. 2., aktualiz. vyd.* Praha: Grada, 2006. 368 s. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.
22. LAŠEK, Jan. *Sociální psychologie II. Vyd. 3.* Hradec Králové: Gaudeamus, 2011. 142 s. ISBN 978-80-7435-116-7.
23. LEVICKÁ, Jana, Katarína LEVICKÁ a Zuzana TRUHLÁŘOVÁ. *Teoreticko-empirické reflexe solidarity*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. s.100. ISBN 978-80-7435-574-5.
24. MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních [sic] zařízeních*. Praha: Grada, 2011. Sestra (Grada). 328 s. ISBN 978-80-247-3148-3.
25. MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Radosti a strasti prarodičů, aneb, Když máte vnoučata*. Praha: Grada, 1997. 141 s. ISBN 80-7169-455-x.
26. MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost. 2., upr. vyd.* Ilustroval Vladimír JIRÁNEK. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. 323 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-86429-87-8.
27. NOVOTNÁ, Kateřina a Iva KYSELÁ. *Moje děti, tvoje děti, naše šťastná rodina*. Praha: Grada, 2019. 200 s. ISBN 978-80-247-2891-9.

28. OLECKÁ, Ivana a Kateřina IVANOVÁ. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, 2010, 44 s. ISBN 978-80-87240-33-5.
29. RABUŠICOVÁ, Milada, Lenka KAMANOVÁ a Kateřina PEVNÁ. *O mezigeneračním učení*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. 212 s. ISBN 978-80-210-5750-0.
30. SAK, Petr a Karolína KOLESÁROVÁ. *Sociologie stáří a seniorů*. Praha: Grada, 2012. 232 s. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3850-5.
31. SUCHÁ, Jitka a Iva HOLMEROVÁ. *Praktický rádce pro život seniora: trénink paměti, cvičení, aktivity, prevence nemocí...* [Brno]: Edika, 2019. 164 s. ISBN 978-80-264-2709-4.
32. ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar. *Pedagogika*. Praha: Grada, 2011. 272 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2993-0.
33. ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada, 2010. 179 s. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-3181-0.
34. TOMÁNEK, Pavol. *Rodina - výchova - spoločnosť: výzvy a perspektívy*. Brno: Tribun EU, 2015, s. 406. ISBN 978-80-263-0775-4.
35. TOMEŠ, Igor. *Povinná sociální solidarita*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. 226 s. ISBN 978-80-246-3835-5.
36. TOMEŠ, Igor ŠÁMALOVÁ, Kateřina. *Sociální souvislosti aktivního stáří*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017, 255 s. ISBN 978-80-246-3612-2.
37. VACÍNOVÁ, Marie, Dobromila TRPIŠOVSKÁ a Marie FARKOVÁ. *Psychologie*. Vyd. 2., rozš. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. 240 s. ISBN 978-80-7452-008-2.
38. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007. 464 s. ISBN 978-80-246-1318-5.
39. VÝROST, Jozef, Ivan SLAMĚNÍK a Eva SOLLÁROVÁ, ed. *Sociální psychologie: teorie, metody, aplikace*. Praha: Grada, 2019. 760 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5775-9.

9.2 Elektronické zdroje

40. ADCOX, Susan. *6 Factors of Grandparent-Grandchild Closeness*. *Verywellfamily* [online]. 2020 [cit. 2021-24-01]. Dostupné z: [6 Factors of Grandparent-Grandchild Closeness \(verywellfamily.com\)](https://www.verywellfamily.com/6-factors-of-grandparent-grandchild-closeness/)
41. HASMANOVÁ MARHÁNKOVÁ, Jaroslava.; ŠTÍPKOVÁ, Martina. *Typologie prarodičovství v české společnosti – faktory ovlivňující zapojení prarodičů do péče o vnoučata* [online]. *Naše společnost: časopis Centra pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.* 2014, roč. 12, č. 1, s. 15-26. [cit. 15. 5. 2021]. ISSN 2336-1646. Dostupné z: [Typologie prarodičovství v ceske spolecnosti .pdf \(cas.cz\)](#)
42. JANIKOVÁ, Hana. *Rodina* [online]. 2012 [cit. 2020-19-11]. Dostupné z: http://www.benepal.cz/files/project_2_file/RODINA.PDF
43. SIMPSON, Kate. *A Grandparent's Role With Grandchildren*. *extramile.thehartford* [online]. 2018 [cit. 2021-13-05]. Dostupné z: [Grandparent's Role With Grandchildren and Fulfillment for Everyone \(thehartford.com\)](#)
44. SÝKOROVÁ, Jana. *Sociální role chudého stáří*. *Sociologický časopis*[online]. 2016, 52(1), s. 27-52. [cit. 2021-10-03]. ISSN 2336-128 X. Dostupné z: <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2016/01/02.pdf>
45. UHLÍŘOVÁ, Veronika, Andrea HRDINOVÁ, Petra KRUPIČKOVÁ, Ludmila HANUŠOVÁ, Petra ŠTĚTKOVÁ a Jana PETRANOVÁ. *Dítě ve výchově příbuzných* [online]. 2010 [cit. 2021-16-03]. Dostupné z: http://www.nadacesirius.cz/soubory/metodiky/Rozum_a_cit_Dit_ve_vchov_pibuznych.pdf
46. VIDOVIČOVÁ, Lucie, Lucie GALČANOVÁ a Marcela PETROVÁ KAFKOVÁ. *Význam a obsah prarodičovské role u mladých českých seniorů a seniorek*. *Sociologický časopis* [online]. 2015, 51(5) [cit. 2021-16-03]. ISSN 2336-128X. Dostupné z: [The Meaning and Performance of the Grandparenting Role among Young Old Czechs \(cas.cz\)](#)

9.3 Bakalářské práce

47. BUŠOVÁ, Kamila. *Mezigenerační vztahy v dnešní rodině - vztah vnoučat k prarodičům* [online]. Pardubice, 2018 [cit. 2021-20-04]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/mizoku/>. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. Vedoucí práce PhDr. Jana Křišťálová.
48. HLADKÁ, Romana. *Role rodičů ve vztahu prarodičů s vnoučaty* [online]. Brno, 2015 [cit. 2021-20-04]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/ouhia/>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Milada RABUŠICOVÁ.
49. MATĚJŮ, Anežka. *Prarodiče ve výchově* [online] Praha, 2015 [cit. 2021-20-04]. Dostupné z: [BPTX_2013_2_11210_0_382197_0_150194.pdf](#). Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Katedra psychologie. Vedoucí práce doc. PhDr. Gillernová, CSc.
50. PAZDEROVÁ, Lýdie. *Role prarodiče v současné rodině* [online]. Pardubice, 2019 [cit. 2021-20-04]. Dostupné z: [Bakalářská práce-Pazdrová – format \(upce.cz\)](#). Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. Vedoucí práce Mgr. Adriana Sychrová, Ph.D.
51. ŠPAČEK, Lenka. *Vzdálenost mezi prokreační a orientační rodinou a rozvodovost rodičů – faktory ovlivňující četnost osobních kontaktů a frekvenci péče mezi prarodiči a vnoučaty v České republice* [online]. Brno, 2013 [cit. 2021-20-04]. Dostupné z: [finalni_verze_bc_prace_2.pdf \(muni.cz\)](#). Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra sociologie. Vedoucí práce Doc. PhDr. Martin Kreidl, M.A., Ph. D.
52. ZELENKOVÁ, Lenka. *Role prarodiče v rodině z pohledu současných vysokoškoláků* [online]. České Budějovice, 2015 [cit. 2021-20-04]. Dostupné z: [1495626926.pdf \(vyzkum-mladez.cz\)](#). Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, Katedra pedagogiky a psychologie. Vedoucí práce Mgr. Miroslav Procházka, Ph.D.

10 Přílohy

Příloha A – Dotazník vlastní tvorby	62
---	----

Příloha A – Dotazník vlastní tvorby

Dobrý den Vážení respondenti/respondentky

Jmenuji se Nikola Švubová a jsem studentkou 3. ročníku Fakulty zdravotnických studií Univerzity Pardubice – obor Všeobecná sestra. Ve své bakalářské práci se věnuji tématu mezigenerační vztahy. Konkrétně vztahy mezi prarodiči a vnoučaty. Prosím Vás tedy o vyplnění tohoto dotazníku, který je anonymní a bude sloužit pouze pro moji bakalářskou práci. Předem Vám děkuji za Váš čas a ochotu.

Instrukce pro vyplnění:

Na otázky odpovídejte jen jednou z nabízených variant zaškrtnutí křížkem nebo odpovězte slovy u otázek, u kterých to připouští instrukce. V případě změny odpovědi začerněte zvolenou odpověď, kterou chcete opravit a zakřížkujte nově zvolenou odpověď. Prosím pečlivě si čtěte instrukce, které otázky máte přeskočit.

1. Vaše pohlaví je:

- Mužské
 Ženské

2. Kolik je Vám let? *Prosím, napište:*

3. Kolik máte vnuček? *Prosím, napište:*

4. Kolik máte vnuků? *Prosím, napište:*

5. Bydlíte spolu s vnoučaty v jedné domácnosti?

- Ano
 Ne
 Pouze s některými vnoučaty

Následující otázky (č. 7., 8., 9., 10., 11.) vyplňte, pokud jste v předchozí otázce zaškrtnuli odpověď „Ne“ nebo „Pouze s některými vnoučaty“ – tedy nebydlíte nebo s některými z vnoučat nebydlíte ve společné domácnosti. Ostatní respondenty prosím, aby pokračovali až otázkou č. 12.

6. V jaké vzdálenosti od Vás bydlí nejbližší vnouče/ vnoučata?

- Ve stejné vesnici/městi
- Ve vzdálenosti do 30 km
- Ve vzdálenosti větší než 30 km

7. Jakým způsobem spolu s vnoučetem/vnoučaty, které/kterí nebydlí s Vámi ve společné domácnosti, nejčastěji komunikujete?

- Při osobním kontaktu (např. při návštěvě, společných nákupech, ...)
- Prostřednictvím telefonu
- Prostřednictvím počítače
- Jiným způsobem (*prosím, napište jakým*):
- Nekomunikuji s vnoučaty

8. Jste spokojen/a s formou komunikace, kterou častěji využíváte?

- Ano
- Ne chtěl(a) bych být častěji v osobním kontaktu
- Ne chtěl(a) bych být častěji v kontaktu prostřednictvím telefonu/počítače

9. Jak často jste s vnoučaty v osobním kontaktu?

- Každý den
- 1-2x týdně
- 1-2x měsíčně
- Párkrát do roka
- Nejsme s vnoučaty v osobním kontaktu
- Jinak (*prosím, napište jak*):

10. Vyhovuje Vám četnost kontaktů s Vašimi vnoučaty?

- Ano
- Ne – chtěl/a bych být v častějším kontaktu
- Ne – chtěl/a bych být v méně častém kontaktu, protože (*můžete, ale nemusíte napsat proč*):

11. Kdo z Vás je častěji iniciátorem (původcem) navazování kontaktu mezi Vámi a vnoučaty?

- Já častěji kontaktuji vnoučata
- Vnoučata častěji kontaktují mě
- Nevím
- Nekomunikuji s vnoučaty
- Je to oboustranné

Na následující otázku odpovídají všichni respondenti.

12. Jaký je Váš vztah s Vašimi vnoučaty?

- Velmi dobrý
- Dobrý
- Špatný
- Velmi špatný
- S vnoučaty se nestýkáme

Následující otázku (č. 13) nevyplňují respondenti, kteří na předchozí otázku odpověděli, že se s vnoučaty nestýkají a ti kteří nemají vnoučata od obou pohlaví.

13. Rozumíte si víc s vnoučaty stejného pohlaví než s vnoučaty opačného pohlaví?

- Ano
- Pohlaví nerozhoduje
- Nevím

Na následující otázku (č. 14) odpovídají všichni respondenti

14. Jste spokojen/a se vztahem se svými vnoučaty?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne

Ne

Následující otázku (č. 15) vyplňte, pokud jste v předchozí otázce zaškrtnuli odpověď „Ne“ nebo „Spíše ne“ – tedy nejste nebo spíše nejste spokojen/á se vztahem se svými vnoučaty. Ostatní respondenty prosím, aby pokračovali až otázkou č. 16.

15. Pokud nejste spokojen/a se vztahem se svými vnoučaty, víte, čím je to způsobeno?

(prosím, napište odpověď):

.....
.....
.....

Na následující otázky odpovídají všichni respondenti

16. Došlo v poslední době nebo někdy v minulosti k nějakému konfliktu mezi Vámi a vnoučetem/ vnoučaty?

Ano

Ne

Nevím

Následující otázky (č. 17, 18.) vyplňte, pokud jste v předchozí otázce zaškrtnuli odpověď „Ano“ - tedy, že mezi Vámi a vnoučetem/vnoučaty v poslední době nebo v minulosti došlo ke konfliktu

17. Pokud v poslední době nebo někdy v minulosti k nějakému konfliktu došlo, znáte důvod? (prosím, napište odpověď):

.....
.....
.....

18. Kdo častěji způsobuje konflikty?

Já

Moje vnouče/vnoučata

Stejně – někdy já, někdy vnouče/vnoučata